

LÁTCSÓ

A legelőnyösebb és legjobb valamennyi kettős tábori látcső közül a mi, ujonnan javított látcsőnk (Distanzglas).

Ezen eszköz tisztá, szín nélküli, 43 mm objektív-átmérővel; minden szemre alkalmas, még a legmesszibb távolságot is, tökéletes élességgel és tisztán mutatja; s katonai egységeknek, valamint utazás- vagy szini előadásra egyaránt kitűnő.

E látcső 8 üveggel bír, 4,5-szeres nagyítással, compasz és borszíjjal közvetlenül az eszközön, valamint szilárd bőrtokkal s szíjjal; dbonként 9 ft vám- és viteldíj-mentesen. 4193

Távcsők

6 lencsével, szín nélküli, egészen finom fémből dolgozva, legnagyobb távolságokat élesen és tisztán mutatva, 15-ször nagyítva 5 ft; 18-szor nagyítva 6 ft; vám- és viteldíj-mentesen.

Árak utólról alacsonyak! Szállítás csak utánvét vagy az összeg előleges beküldése mellett.

Sedelmaier & Schultz, Optische Anstalt, München, 17 Theatinerstrasse 17.
Legnagyobb raktár látcső- és készítményekből, Münchenben.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Részpor
BISMUTTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Poloskák, svábbogarak

csótánybogarak, molyok, hangyák, bolhák, legyek stb.-ket biztosan és gyökeresen kiirtja csak az én minden rovarirtó porom

dobozokban 1 frjtól kisebb 30 kr-ig. Azonkívül ajánlom különleges-geimet, n. m. sváb- és csótánybogár-irtó-porot dobozokban 1 frjtól, kisebb 55 kr-ig; moly- és hangya-irtó-por dobozokban 1 frjtól, kisebb 55 kr-ig. Elpusztíthatatlan mézga-fajtatók, melyek segítségével a rovar, mely vagy orosz bogárpör egyformán szétzörköt és a legkisebb hasadékokba belövelhető. Egy darab ára 40 kr. Poloska-irtó-szusz hatékony hatású poloska-irtó-szusz, felszártható. Pestérendi, moszatöl vagy falak mázolásánál a festékek, mésze vagy vakolatba keverésbe alkalmas. Egy pintes üveg elégséges egy közepes nagyságú szobára. Ára 1 frt. Cs. és kir. szab. a maga nemében egyetlen hatású

patkány- és egér-irtó-szer!!!

(Nem mérgező! Csak rágó állatoknak halálos.)
Egy bádog-doboz ára 1 frt, 6 doboz 5 frt o. é.

Videki megrendelések 1 frton alól nem eszközölhetők. Nyughani vedők juttatás árán megrendelések részben. Az összes fentvezetett gyártmányaim megfellelő magyar és német használati utasításokkal el vannak látva. — Valódi minőségben nagy és kisebb mennyiségben kaphatók:

REISS B. m. kir. szabad. végzési termények gyára, Budapest, VII., király-utca 47., sz., I. em. hova minden írásbeli megrendelés intézendő.

Fiókraktárak Budapestben: Szilber Antal veje, VII. király-utca és károly-körút sarkán, b. Orczy-féle házban; Thauer József, V. nagykorona-utca 12. szám; Takáts Lajos, IV., Hatvani-utca 19. sz.; Gaizler Béla, I. vár, tárnok-utca 6. sz.; Weninger M., IV. fő-utca 28. sz., és Magyarországon 4190 a legtöbb fűszerkereskedésben.

Tessék csak „Reiss B.-féle” gyártmányt kérni!!!

MAUTHNER ÖDÖN

MAGKERESKEDÉSE

BUDAPEST

KORONAHERCEG UTCA 18.

AJÁNlja: LEGKITÜNÖBB FŰMAGVAIT.

JODKALI-SYRUP

Kütnő hatású
vértisztító és javító szer
orvosilag javálva

minden családi örökkelenségéből és vérmegszegésből származó bántalomnál. Különösen ajánlatok: **Syphilitikus bántalmaknál** és az ezek elhanyagolásából származó **utóbajoknál, Görvélykórnaál** (seropheil), midőn **mitrigidagánatok** és beszűrtödt **görvélyfolyók** vannak jelen. Régi, nehezen gyógyuló sebeknél, **chronikus bőrkiütések**nél. — Megbeszélhetlen szer: **köszvény és oszú, idegbántalmak, méhszervi görcsök**, továbbá **máj- és lépdegánatok** ellen. 1 üveg ára 1 frt 20 kr. 4153

Központi szétküldési raktár:
Kovács Sándor gyógyszerész. Nagy-Beeskereken.

Raktárak a következők: Budapest: **Török József** király-utca 12. **Kriegner Gy.** Kálvin-tér, **Petri O.** váci ut. Szeged: **Baross K.** Keresztes S. Arad: **Bing L.** Kossuthy M. Temesvár: **Jahner K.** Jahner R. Kassa: **Korláth F.** Debrecen: **Dr. Rotschnek E.** Pozsony: **Erdy J. Győr:** **Stadler M. Sz. Fegyver:** **Dieballa Gy. Pécs:** **Göbel K. Újvidék:** **Grossinger K. Szabolcs:** **Décsy J. Makó:** **Gajzágó B. Kaposvár:** **Czollner V. Várpalota:** **Kroszta Gy.** Miskolc: **Dr. Szabó Gy. Szatmár:** **Bosain J. Versec:** **Müller O. Hódmező-Vásárhely:** **Szabados Fr. Eszék:** **Dienes J. Zórád:** **Kögl A. Zimony:** **Benkó Fr. Belgrád:** **Draskóczy K. Bécs:** **Mittelbach S. Hobermarkt Nr. 8. Prága:** **Fragner B. Brunn:** **Brichta S. Lemberg:** **Rücker S.**

Kárpitos butorok Asztalos butorok

nagy választékban, minden alakban, ezekhez a legújabb szövetek Haas Fülöp és Fiai cégtől. **hálószobák, ebédlőszobák** minden stílusban kitűnő mesterek által készítve. **Torem és műterem Ferenczek - házára, I. em. a házban.** Mély tisztelettel.

Karner József, kárpitos-mester.

VÉR

szegényeknek, sápkorásoknak, az idegesség, álmatlanság, lankadság és étvágytalanság ellen, csémegének mondható **ezukorra a vasas pepton conserr**, mely tartalmazza, hatásra, erőre felül minden eddig ismert gyógyszer. Naponta 2 drb vendő, ára egy doboz 20 conserr 90 kr. Megrendelhető minden gyógyszer-tárban és a feltalálónál **Hazslinsky Károly** gyógyszerész. Budapest, VIII. Sándortér 3. sz.

A legjobb **brünni szöveteket** eredeti gyári árak mellett a **Siegel-Imhof** féle finom posztógyár szállítja **BRÜNNEN**. Egy elegáns tavaszi vagy nyári **uri öltöny**hez elegendő **egy szelvény** 3-10 mtr hosszúságban, a mi megfelel 4 bécsi rőfnek. 1 szelvény ára **4.80** közönséges **7.75** finom **10.50** nagyon finom **12.40** legfinomabb

valódi gyapból. Továbbá nagy választékban kaphatók: Selyemmel átöltött kammarok, felöltőkhöz való szövetek, vadászok és kirándulók részére lodenok, peruvienne és loaking szalon-öltönyekhez, rendezési szerint meghatározott posztók hivatalnokok részére, mosható szövetek urak és gyermekek részére, valódi piquek, mellényzövetek stb. **Készletget vállalunk, hogy jó árut, mintaszerűt a legpontosabban szállítsuk.** Minták ingyen és bérmentve.

Hidegvíz-gyógyintézet

St. Radegund

Stájersországnak, 2 órányira a gráci vasut-állomástól.

Pompás fekvéssel a magas hegyekben, kiterjedt fenyvesek közepette. Enyhe, edző levegő. Kitűnő ivóvíz. Gyógytorna és massage. Kényelmes elszállásolás 23 gyógyház- és nyaralóban. Mérsékelt árak.

Gyógyévad 1. apriltól november közepéig.

Kimerítetb a gyógyjárásról, javulatokról, egyéb vizsgálatokról, valamint az árakról a tervrajzban, mely kívánatra (díj nélkül) megküldetik. 4194

Dr. Novy Gusztáv, intézői vezető, **Dr. Ruprich Gusztáv,** segédorvos.

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőt és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztatlanságokat eltávolítja jótállás mellett a **Spitzer-féle szeplő s májfolt elleni arzenkenőcs s Salvator-szappan** valódi minőségben egyedül csak a 115 év óta fennálló **Salvator-gyógyszertárban Eszéken** felvásáros **Dienes J. G.-nél** kapható. Hatása előmozdított, a Spitzer-féle analógus modorúsz használata által, 1 üveg ára 50 kr. Ajánlom makacsabb bőrtisztatlanságoknál a **«Milica-arzenkenőcsöt»**, 1 tégely ára 60 kr. — **Kütnő lyoni részpor** 1 doboz 1 frt, kis doboz 50 kr., 1 tégely **Spitzer-kenőcs** 35 kr., 1 darab **Salvator-szappan** 50 kr. Műtán többféle utánzások léteznek, «a Spitzer és Milica kenőcshez használandó szappanba saját ezégem be van nyomva és csak ezen ezéggel ellátott «Salvator» szappan tekinthető valódinak. A Spitzer-kenőcs földelen pedig a Salvator-fej domboru nyomásában van feltüntetve. — Raktár Budapest **Török József** gyógyszer-tárban, király-utca 12. szám. Postal megrendelések utánvétel mellett azonnal eszékölhetnek.

Elismerő levél.
Győr (Torontál m.) 1889. jul. 6.
Tisztelt uram! A mult hóban küldött 3 adag szeplőkénőccsel stb. nagyon meg vagyok elégedve. Én ugyanis már 18 éve, hogy ezen kütnő hatású arzenkenőcsöt öntől a legnagyobb megelégedéssel veszem és biztoitom, hogy megrendelői száma szépen gyarapodott általam és fog is. Ugyszintén most is kérek 6 tégely szeplő elleni arzenkenőcsöt egy barátom számára. Üdvözléssel
Várkonyi Sándorral.

Háztartási szükségletek és kiházasítási kelengyék számára ajánlja

MÖSSMER JÓZSEF

vászon- és fehérnemű raktára «A MENYASSZONYHOZ»
BUDAPESTEN, Koronaherceg-utca 12. szám.
dus választékát mindennemű

vászonnak, rumburgi, creas, hollandi és lepedővászon,	asztalmenték, kávésterítékek, crépe-terítékek, canvas-teríték, abroszok,	törülközők, abroszok, asztalkendők, bolyhos törülközők, fűdő-törülközők,	chiffonok, Madapolám, shirting, oxford, creton.
---	--	--	---

Zsinór, pique és női barohet, fehér és szines himesékek, legújabb batiztok, sephyr és mosó ruhakelmék és választékban.

Szines ruhabatiszt-zsebkendők darabja 15 kr.

Agynemtek, párnahéjak, paplanlepedők, alsólepedők, plumeaux,	fűrtingek, lábaválók, fűfiharisnyák, alsóderek, zsebkendők,	női ingek, nadrágok, hálókötösök, fűsülőköpenyek, harisnyák,	fü- és leány-fehérnemtek minden kor szerint, chiffon és vászonból, fehérnemű tájszűltek számára, nagy választékban.
--	---	--	---

Minták és árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. Utánvét mellett megrendelések gyorsan és szolidan teljesíttetnek. 4191

VASÁRNAPI UJSÁG

16. SZÁM. 1890. BUDAPEST, ÁPRILIS 20. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 12 frt, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 •

Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt, fél évre 4 • Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 6 frt, fél évre 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiilag meghatározott viteldíj is csatolandó

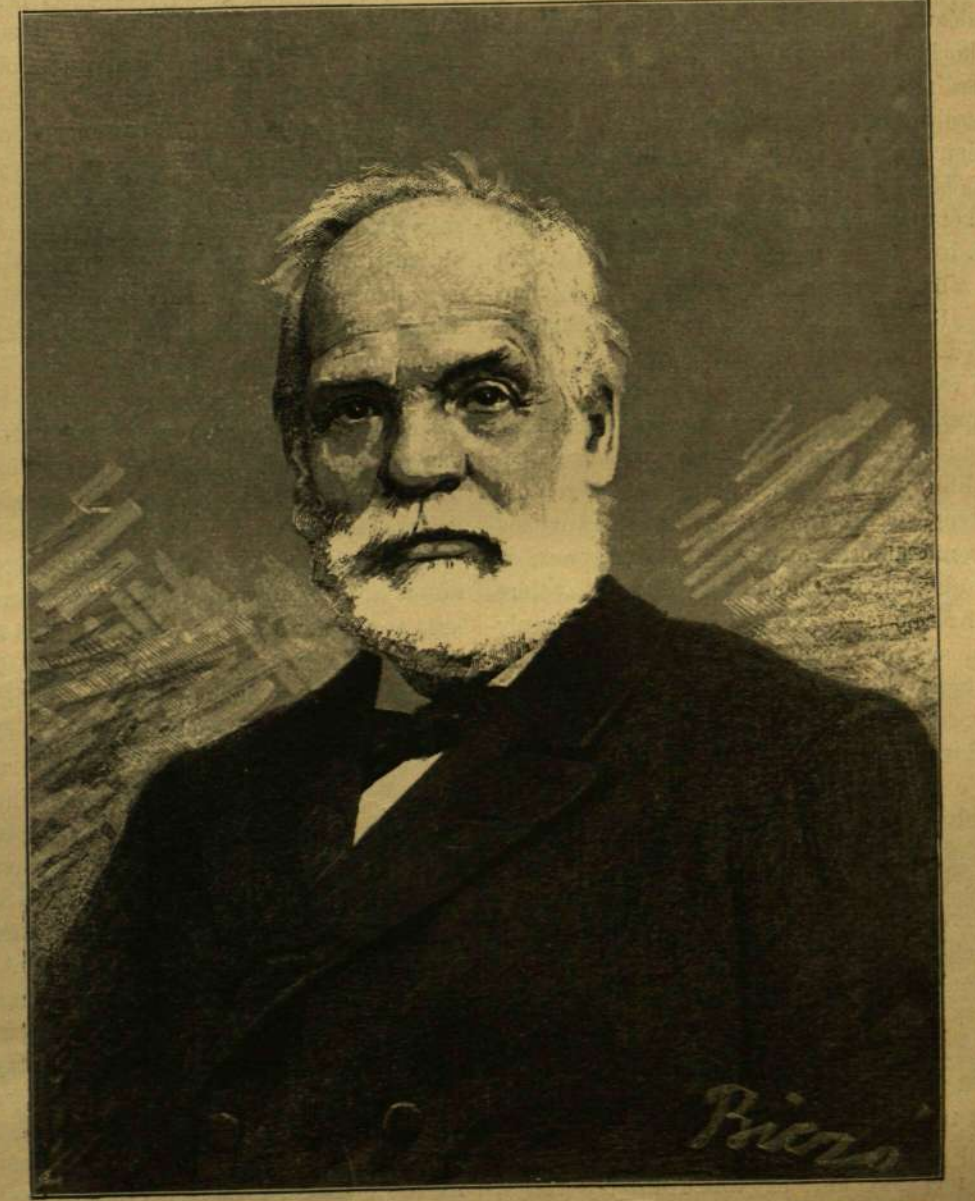
HUNFALVY PÁL.

KÖZELTÜNK jelesei között, hála az égnek, sok az olyan veterán férfi, kik a szoltások által megjelölt emberi életidő határát testi és lelki erejük teljes épségével élték túl. A nagynevű polyhistor, Brassai Sámuel, már életének 90-ik évét is betöltötte s még mindig szorgalmas dolgozik. Igen közel áll korra nézve hozzá Kossuth Lajos (1802-ben született), ki egy lázas élet alkonyán egy nagy szabásu mű megírásához kezdett, s most teszi közé, hogy meg fogja írni annak három újabb kötetét. Vele csaknem egykoru a főrendiház elnöke, br. Vay Miklós, ki aggkora daczára (szintén 1802-ben született) a politikai ügyeken kívül egyházának ügyeiben is folytonos tevékenységet fejt ki, a reformátusoknak épen most folyó konventjén, mint annak is elnöke, kijelenté, hogy azt ereje végső hanyatlásáig folytatni komoly elhatározása. Jedlik Ányos egykori híres egyetemi tanár már 91-dik évében van, Szabó István, Homér fordítója, és gróf Bánffy főpohárnokmester csak egy évvel fiatalabbak (1801-ben születtek), Szögyény Marich László országbíró 82 éves, Melcer István volt szeptemvir, Barabás Miklós, a festők érdemes nesz-tora, Barsi József a tudós akadémikus (mind-hárman 1810-ben születtek) s annyi más jeleseink túl vannak életük 80-ik évén s nagyobb részük még folyvást buzgó munkása a közéletnek.

Lapunk már évtizedek előtt bemutatta arc-képét, hiszen már akkor is a jelesek első sorába tartozott. Most azonban ismét elérkezettnek látjuk az időt, hogy róla megemlékezzünk, miután e napokban töltötte be munkás életének nyolczvanadik évét.

Hunfalvy Pál 1810-ben született Nagy Szalókon, Szepes megyében, mely megye annyi kiváló férfit adott már hazánknak. A szülőközségének első iskoláit végzett gyermeket, habár tanulni akart, szegény sorsu szülői nem küldötték ma-

gasabb rangu iskolába. A tanulásra vágyó gyermek a lelkészől könyveket kért, s azokat mohó vágyuul olvagatta. Midőn a lelkész látta, hogy a fiu öneréjén mily vasszorgalommal tanul a neki adott könyvekből: ő volt az, ki a tehetséges gyermeknek további iskoláztatását lehetővé tette. Kézmárkon, az ottani lyceumban s időközben a magyar nyelv jobb elsajátítása végett Miskolczon, az evangélikus iskolában kitűnő sikerrel végezte tanulmányait s azután, a szegényebb tanulók rendes szokása szerint, nevelővé lett. A

Ellinger Ede fényképe után rajzolta Bicsó Géza.
HUNFALVY PÁL.

Podmaniczky-családkhoz jutott be nevelőnek s Ármán és a maholnap már szintén veterán jeleséink közé tartozó Frigyes báró voltak tanítványai. 1838-ban az akkor szokásos jurátusi gyakorlat után a pesti íteletáblánál letévén az ügyvédi vizsgát, 1842-ben Kézsmárkra hivatott meg jogtanárnak, hol egész 1848-ig működött.

Életének ezen első korszakában is figyelemre méltó irodalmi tevékenységet fejtett ki Hunfalvy Pál, úgy, hogy már 1841-ben az akadémia s 1842-ben a Kisfaludy-társaság választotta meg tagjának, mely utóbbinak Pulszky Ferenc és ő a legrégebb élő tagjai. Irodalmi működése azonban ebben az időben még nem volt határozott irányu. Alkalmi cikkek és tanulmányokat irt az «Athenaeum»-ba, a «Pesti Hirlap»-ba, «Kossuth hirlapja»-ba, s majd az ötvenes években a «Pesti Napló»-ba s más akkori jónévi lapokba. Nevezetesebb dolgozatai ez időben: «Drezdai levelek», «Rhapsodiák», «Emlékezés Kézsmárkra», «Lokman meséi» arabból, «Nemzetgazdasági tájékozás» s önálló két kis füzet: «Magyar váltó- és kereskedelmi törvények» (Lőcse 1843) és «Tanodai szózat» (Pest 1847). Akadémiai székfoglaló értekezésében «Thucydides jellemzése»-t vette tárgyul, a Kisfaludy-társaságban pedig «Aristoteles költészetéről» értekezett. Látható ebből, hogy fiatal korában a klasszikusok tanulmányozása s a jogi és politikai kérdések foglalkoztatták főként, habár e mellett a keleti nyelveket is szorgalmasan tanulmányozta, különösen a hébert és arabot.

A 40-es évek vége felé magas hullámokat vert politikai élet Hunfalvy Pált is nagyobb közéleti tevékenységre bűzította. Miután 1847-ben nagyobb utazást tett a külföldön, 1848-ban, mint a szepes-szombati választókerület képviselője, Pestre jött s résztvett az országgyűlés képviselőházának ülésén, a szabadságharc egész ideje alatt Debreczenben is, az országgyűlésnek Szegeden történt felszólalásig. Hunfalvy állandóan az ugnevezett békepárt híve volt, s a párt közlönyében, az «Esti lapok»-ban, többször is felszólalt.

A szabadságharc lezajlása után Hunfalvy állandóan Budapesten telepedett le, s mint író működött és később mint a tudományos akadémia könyvtárnoka is, a mely tisztelet jelenleg is viseli. Irodalmi és tudományos folyóiratainkban nagyszámu és sokféle tárgyba vágó cikke jelent meg, 1854-ben pedig az Emich által kiadott «Hellén és római remekírók magyar könyvtára» című vállalatban Plató munkáiból egy kötetnyire fordította önállóan is megjelent tőle. Ettől kezdve azonban mindinkább és inkább az összehasonlító nyelvészetre adta magát s e téren oly eredményeket mutatott fel, hogy egy rövid évtized alatt nemcsak országos hírt szerzett nevének, de egy tudományos iskolának is elismert vezére lett. Különösen nagy hatással volt rá Reguly Antal, az ismert tudós, ki vogul tanulmányutjából betegeskedése miatt visszatérvén, a magával hozott tudományos kincsek feldolgozására Hunfalvyt kérte fel segítőtül s a kinek halála után e munkával az akadémia is őt bízta meg. Hunfalvy egymás után adta ki e tárgyra vonatkozó dolgozatait, melyek közt a legnevezetesebbek «A vogul teremtés mondája» eredeti szövegben, fordításban, szótárral (1859), a vogulokról a legelső irodalmi munka Európában. «Finn olvasmányok» (1861) «A vogul föld és népe» (1854). Tudományos működésének iránya e dolgozatok által teljesen megállapodott és határozottá vált. A magyar nemzet rokonainak életét és nyelvét tanulmányozni s e tanulmányok alapján a tudományos magyar nyelvészet elemeit megállapítani: ez volt Hunfalvy célja, melyet a szepesi német ember szorgalmával és szívósságával és a valódi magyar ember lelkes-

désével s itt-ott, különösen az ellentétükkel szemben, valódi hévvel is folytatott. A finn-ugor rokonság mellett Hunfalvynak egész a legújabb időkig heves harcokat kellett vívnia tudományos meggyőződése érdekében azok ellen, kik a török-tatár rokonságot vitatják. De épen azért, mert folyvást kész volt a harcra s azt ernyedetlenül folytatta, évről-évre több híve akadt s különösen az általa Németországból behívott s itt egészen meghonosított Budenz József segítségével lassanként tekintélyes tudományos iskolát alapított a finn-ugor nyelvtudomány és rokonság tana mellett.

A finn-ugor rokonság tanulmányozása folytán Hunfalvy kezdetben csaknem kizárólag a nyelvészeti részszel foglalkozott. Már 1856-ban «Magyar nyelvészet» cím alatt kiadta az első magyar tudományos nyelvészeti folyóiratot, melyet 1862 óta az akadémia kiadásában megjelent, de ő általa szerkesztett «Nyelvtudományi Közlemények» követtek. Mindezekbe számos tanulmányt irt avagy dolgozott át. 1869-ben tanulmányai kiegészítésül hosszabb utat tévén a balti tartományokban és Finnországban, melyről 1871-ben két kötetes műve jelent meg «Utazás a balti tenger vidékén», tanulmánya még részletesebb lett. Dorpatban Máté evangéliumának déli vogul fordítása jutván kezébe, ennek alapján megírta «A kondai vogul nyelv» című tanulmányát (1872), mely a világirodalomban is úttörő munka s kevéssel azután Reguly hagyatékának felhasználásával megjelent «Az éjszakai osztják nyelv» című, szintén úttörő dolgozata. Mindezen művek itthon úgy, mint a külföldön nyelvészeti első rangu tekintélyt tettek Hunfalvy Pált s irodalmunkban maradandó nevet biztosítottak számára.

Újában azonban mindinkább előtérbe lép Hunfalvy irodalmi egyéniségében az ethnograph, ki a nemzetek eredetének és fajrokonságának tanulmányozásánál a nyelv mellett a néprajzi sajtásokat is különös figyelmére méltatja. Fő műve e téren s egyáltalán összes irodalmi működésének is egyik legjelentékenyebb alkotása az akadémia kiadásában 1876-ban megjelent «Magyarország ethnographiája» című nagy dolgozat, melyben a tudós szerző történeti, nyelvészeti és ethnographiai alapokon éles vizsgálat alá veszi a hazánkban lakó néptörzsek eredetét és számos meglepő és teljesen új, de indokolt állítással lép föl. Két állítása volt különösen olyan, mely élénk vitát keltett s mely későbbi irodalmi működésére is hatással volt. Egyik a székelyek eredetének kérdése, kiknek azt a régi, hagyományos hitét támadta meg, hogy ők Attila utódai. A hosszú és gyakran elkeseredett irodalmi vita egyik eredménye «A székelyek» című önálló műve (1870) s több, különösen a «Századok»-ban megjelent tanulmány lett. A másik homályos ethnographiai kérdés, melynek megvilágítása által Hunfalvy a faji hiúságot megsértette, az oláh (rumun) nép eredetére vonatkozott, melynek római eredetét határozottan tagadja. Legnevezetesebb e tárgyra vonatkozó dolgozata «Die Rumänen und ihre Ansprüche» (Bécs, 1883), továbbá «Neuere Erscheinungen der rumänischen Geschichtsforschung» (1886.), «Rumun nyelv» (Budapest 1878), valamint számos cikik, különösen az általa szerkesztett s az akadémia fiadásában megjelent «Literarische Berichte aus Ungarn» und «Ungarische Revue» című folyóiratokban. Ez irányú működésének koronája lesz most készülő nagy munkája, mely az oláhok történetét tárgyalja, s melyben már Nagy Lajos koráig haladt. Ethnographiai tárgyu dolgozatai még a Vámbéry ellen irt felszólalások, továbbá a Prochaska-féle «Die Völker Oesterreich-Ungarns» című nagy vállalatnak ötödik kötete «Die Ungarn oder Magya-

ren» (1881), melyet a külföldi szakkritika mintaszerűnek ítelt, s végül az ő elnöklete alatt csak most alakult és általa böles és lelkes buzgósággal vezetett néprajzi társaság körében kifejtett munkássága.

Nagyon vázlatosan s csak a legjelentékenyebb munkákat emelve ki, ismertettük itt Hunfalvy irodalmi működését és különösen az összehasonlító nyelvészet és az ethnographia terén kifejtett munkásságát. Dolgozatainak teljes felsorolása ma is egy kis füzetet venne igénybe (a kisebbek közül néhány válogatott mű «Tanulmányok» cím alatt Ráth Mórál összegyűjtve jelent meg.) De ebből a kis mutatónyból is láthatjuk, mily nagy tevékenyei ösztön és lelkesedés lakik e kiváló jelesünkben tudományos pályájának földadatai iránt. A sors kedvezett törekvéseinek az akadémiai könyvtárnoklás s tudósán életét végzője, boldog családi élet s kedvező anyagi helyzet, oly feltételek a tudományos előhaladásban, melyek nem mindenkinek vannak megadva. De főtámasza törekvéseiben mindenesetre ő saját maga volt, az a szívós kitarás és buzgalom, mely egyéniségét jellemzi s mely az önalkotta férfiaknál az élet első nehézségeinek leküzdése után mintegy második természetű válik. Ez a lankadatlan munkakedv vezetí ma is a 80 évet betöltött veterán tudóst a tudomány működő napszámósaik legelső sorában, s ez táplálja bennünk a reményt, hogy ereje és munkaképessége még sokáig meg fog maradni.

A CSÓK.

(To filiam.)

Irtá: Zalokostasi.

Gyönyörű kis pásztorkánykát láttam,
S egy látásra éreztem szerelmet.
Csupasz száju kis madárka voltam,
— Még csak tizenhárom éves gyermek.

Friss pázsiton ültünk édes ketten,
Drága Máró, csak egy szóra kérék,
Oh én Máróm, én édes szép lelkem
Ugy szeretlek, hogy meghalok érted.

Ej no! És ajkamhoz tapadt ajka...
És szólt Máró, kicsi vagy te gyermek;
Még nem tudja csillapítani ajkad
Mámoret az édes szerelmenek.

Felnőttem és újból hozzá mentem —
Oh más birta szive hevülését.
De én soha, soha nem felejttem
Pásztorkányka első ölelését.

Görögéből fordította: STRAUSS ADOLF.

JÁHEL.

ELBESZÉLÉS.

Irtá BAKSAY SÁNDOR.

(Folytatás.)

XIII.

Jéhu Lépó gyöngye lett a századjának, meg az ezredjének is. Már az előleges betanítás alkalmával szemébe akadt, előbb a tiszteknek, mint az altiszteknek, a helyes tartásu fiu jó kedve, nyílt arca, emberségtudása; állásban, lépésben, szalutálásban, testgyakorlatban, fegyverfogásban való tanulékonyága. Egyszeri halálra és látásra megtanul mindent, s jobban tud, mint a ki tanítja. Az orbájtön vágja a fát, hordja a vizet, rakja a prófuntot, főzi a menászt, söpri a kaszárnyát duzzogás nélkül, jó kedvvel, előljárva, pajtásain segítve. Az altiszti iskolából, — alig rendelik be, már kibocsájtják; kár, hogy az altiszti sarzsik mind be vannak töltve, de az nem tesz semmit. Irodában a helye az ilyen embernek addig is, míg a pókokra kerül a sor. Az sem késik soká. Hónapról-hónapra egy-egy pók ra-

gad a galléjára (póknak nevezi a katona a csilagot) s az év végén már, mint kezelő őrmester áll nagy becsületben a tiszturat előtt, és nagy szeretetben a legénységénél. Milyen kár, hogy nincs alapja a magasabb kiképzetéshez! Gyöngye lenne a tisztú iskolának ez az őrmester Jéhu Lépó.

Komoly tisztelettel fogadta a katonás rövid-ségű dicséreteket, mint a ki érzi, hogy rászolgált. Ha aggasztotta is, nem nyilváníthatta, hogy a mit tud, előző szolgálatban tanulta. De volt más aggodalma, a mi napról-napra nevedkedett. Ő mint Lépó Jéhu, őrmester ugyan jelenleg a 78-ik gyalogezred első századában, de lehetetlen felednie, hogy mint Jóra Péter, szintén őrmester volna a 38-ik gyalogezrednek ugyancsak első századában, mely utóbbi minőségében el van ugyan bocsátva hosszú szabadságra, s annak az első esztendejét nem háborgatja senki: de annál inkább meg kell jelennie a második esztendőben két heti gyakorlatra. Úgy fordúl előbb is, mert sohasem tudhatja ember, mi történik odafenn.

Miholczáról, a hol állomásozott, levelet irt hát az anyjának, hogy ő, a mint megmondotta, Szlavóniában van, a Prandau báró *Vukatinorovadoninca* nevű pusztáján, a hol jó állapota és becsülete van. Ezt azért tudatja, hogy tudják otthon is a mostani tartózkodási helyét, mind édes szülém, mind az előljáróság, hogy, ha az ezredtől levél érkezik, tudják hováküldeni, mert jöhet olyan világ, hogy egyszerre be kell rukkolni. Behívják az embert, meg elbocsájtják; utána egy hónapra megint behívják. De mivel ez a pusztá a postahelytől igen messze van; a neve is olyan csodálatos, hogy beletörök a magyar penna, míg leírja; a postán sem igen tudják a magyar írást, és így a levél könnyen eltévedhet; közel van ellenben a Dráva, melynek a másik partján egy magyar falu van: hát jobb lesz a levelet ebbe a faluba küldeni ilyen czímen: «Jóra Péter őrmester úrnak Dázonfára. A Tiszteletendőnl.» Kíván egyébként sok jó egészséget mind az édes szülémnek, mind az édes testvéremnek, a Jáhelkének.

Tudnivaló, hogy mindez csak folytatása volt a nyomvesztésnek. Anyjával nem akarta tudatni a fölvetett nevet; igazi néven pedig nem találta volna meg a levél.

Ha pedig egyszer hamis nyomon indul az ember, folytatni kell azt, ha nyaka szakad is bele. Most meg már a várandó levélnek kell megrakni a fészket abban a magyar faluban a Dráva mellett.

Egyszerre megszállta lelkét az áhitatosság, hogy régen nem látott már templomot belülről. Rapporra ment a századoshoz, hogy pünkösdre átmehessen a Dráván Kirchenparádera.

— És hová, és meddig? kérdezte a százados.

— Jelentem alássan, át a Dráván, Dázonfára. Ott van nekünk templomunk. Holnap esteli hét óráig.

A százados megdicsérte a buzgóságáért, s Jéhu átváltott a Dráván, azután a holt Dráván. Ott felhágott a töltésre, számbavette az oda látszó tornyokat, a kilencz közül kiválasztotta a legrövidebbet, s egy fúfá vesszőt törvén utitársul, megindult torony irányában a legrövidebb felé.

A lég, — mint már ez pünkösdi reggelén szokás, — balzsammal mosta orozáját; a vén tölgyfák friss lombja a hegyi szellőtől ingatva, simogatták fejt, öreg veséket halkan susogva fiatal lalkének. — Mi is voltunk fiatalok. Ma negyven esztendeje egy fiatal gyerkőcöt rejtgettünk, a ki oktalan fővel, egy szál vaspuskával, harmadmagával az átvonuló granicsárokra lesett.

De mikor a nehéz század átléptetett előtte, megreszkettek a térdei, s a hősködésből kushadás lett. Szerencséd Jéhu barátom, hogy észre nem vették, mert most az írás sem szólna rólad. Szegény Jéhu.

De Jéhu nemért rá a mesét hallgatni; sietett, hogy idejében érkezék, nehogy kiszoruljon a templomból, mivel tudta azt, hogy kivált sátoros ünnepen ugyancsak ügyekezní kell ám az embernek, hogy egy kis helyet kapjon. Mert még gyerek korában hallotta, hogy az idevaló népek zsolttárral kelnek, zsolttárral alusznak.

A hol ni! épen most hagyták el az első harangot! Iparkodj Jéhu!

Meggyorsította lépteit, s lihegve, izzadtan sietett be a templom tárt ajtaján, a hol nagy csudálkozására egy lélek sem volt még jelen.

Mindegy! Az Isten nem azt nézi, hányan vagyunk! gondolta magában; beült a harmadik padba, s rákezdte az éneket:

Megzendül nyelve közöttünk mindennek,
Te néked áldott Szentlélek Istenek.

Csengő érczes hangja felhatott a torony ablakáig, a hol a harangozó leste a csemetést, melylyel a Tiszteletes a második harangszóra jelt ad. De a mint meghallotta az ékes hangokat, eszeveszetten rohant le, bekukkantott a templomba, s a mint ott megpillantotta az egymagában énekelgető katonát, rohant ki az utcára, felverte a falut, hogy jöjjenek, nézzék meg, mi van a templomban. — Angyal énekel katona ruhában.

A népek lassankint begyülekeztek. Jéhu látta a költetlen ábrázaturól, hogy nincs kedvükre ez az ünneprontás; de ha már itt vannak, csak belefanyalodtak valahogy, lassanként fölvetették az éneket, utoljára pedig egészen neki buzdultak, hogy Jéhu szinte kedvet kapott s még jobban kieresztette a pipját.

Azután is ő vezetett. Megmutatta, hogyan illik az imádságot halk suttogással után-mondani, hogyan illik tetszetős bólintással jutalmazni, hogyan pedig úrvacsora-osztáskor megállott az úrasztala előtt: azt a deli módot, — akárhogy próbálgassa is a legénység, — nem felejtik, de nem is tudják utána csinálni.

Még egy énekvers és Jéhu márványnál tartósabb emléket állít magának a dázonfai templomban. Mert, — Kossuth ide, Kossuth oda! — mégis csak az a legelső ember a világon, a ki legszebben el tudja énekelni a Simeon énekét.

Körül is fogták templom után. Tudakolták hazáját, származását, jötte okát-fokát, mire az ifju vallott, a mint hozta katonás szeszélye.

Hogy ő odafenn született nagy Magyarországon; hogy ott olyan énekes emberek vannak, a kik mellett ő nyikkanni sem merne. Egyébként pedig Boszniából jön rekongnoszirozni, hogy hol laknak a legnagyobb templomkerülők, mert azoknak a helyére törököket akarnak telepíteni, s ezentul török papoknak fizeti kentek a lukmát, kenteknek pedig építenek egy nagy Ájfel-tornyú templomot a Tenkes tetején, a mi ellát-szik Csúzátló Nagy-Peterdig, abba aztán eljárhat énekelni, a kinek még húz a szive a CL zsolttárhoz; mert minék ez a sok templom, ha egybe is elfér, a ki templomba jár. Ezt akarom most jelenteni a Tiszteletes urnak. Merre lakik?

A népek savanyu jó kedvel fogadták katona uram igazmondásait; megmutatták neki a Tiszteletendő házat, de lelkére kötötték, hogy ha jót akar, kedvébe járjon az öreg gazdasszonynak. — Pedig épen a gazdasszonynyal találkozott, a mint ez a káplánt kergette ki a konyhából.

— Lelkem galambom nénemasszony! ha maga készíti azt a mákos réteget, kinek még Boszniában is hire van, mondja meg a Tiszteletendőnek, hogy egy szegény katona szeretne előtte rapportra megjelenni.

— Minek mondogassam? Ott tanyáz az ámbituson; láthatja a ki nem vak!

Jéhu megköszönte az útbaigazítást, s a lelkes élé lépve előadta a kérését. Engedje meg, hogy Jóra Péter levelei hozzá ezimeztessenek, mert lám ő horvát ezredben szolgált, és attól tart, hogy nem jutnak kezéhez. Majd ő időről-időre jelentkezik.

A lelkes szerette volna kivetni a nyakából, hogy ő már öreg ember, s a maga levelét sem maga írja már, recepissét pedig épen nem írhat alá, mert nem akarja, hogy az ő kézírását koptassák a postás kasszuszonyok. Mire volt az ilyen vén ember? De a gazdasszony oda dörmögött:

— Szót kő mán fogadni annak a szegény katonának; aztán maraszsa itt ebédre, hát nem látja, hogy templomban is volt?

Az öreg ur nem védhette magát ennyi ostrom ellen; elfogadta a megbízatást, azzal a kikötéssel, hogy az a káplán dolga lesz, mert ő már által nem megy a Dráván, sem pedig Dienstreglamát nem tanul; hanem majd a káplán ur megizeni, ha jön valami. Aztán megebédeltette a katonát, s mikor elbocsátotta, azt mondta neki: «Aztán öcsém, ha erre jár, van ám itt mindig egy kis lágy só és tört paprika.»

Mikor irodájába visszatért, kikérdezte a százados a kirchenparádé felől, mert ő még nem látott olyant. Lelkesedéssel szólt az önnepélyzenei részéről; a híres predikációról; no meg a népnek a nagy buzgóságáról, hogy ott minden ember eleitől végig tudja a szentírást, meg hogy apraja-nagyja mindennap kétszer meg az Isten házába. Még a jószágfélt is falu sorjában őrzik, mert nem kapni embert, a ki egész esztendőt át kész volna lemondani a lelki kenyérről a testi kenyéért.

A százados, — maga is jó keresztény ember — örült az őrmester felfedezéseinek; meg is dicsérte, mivel az isteni felelem a katonában a reglama szerint is különösen megkívántatik; — mivel pedig Jéhu buzgósága hétről-hétre megkívánta a kirchenparádét, nem is tagadta meg tőle az engedélyt. Annnyival is inkább, mert Jéhu kettőzött szorgalommal végezte teendőit; nemcsak a magáét, hanem a másét is; azonkívül ugyancsak utána látott mind a horvát, mind a német nyelvek. Törte, zuzta mind a kettőt, a mikor csak alkalma volt. Az pedig volt mindig.

Ekként Jéhu vasárnapról vasárnapra átjárogatott Dázonfára templomba, a minék a falu nem igen örült, mert kéntelen kellett követni kell a példáját; de még a rektor sem, mert félt, hogy a község nagyon megszereti a katona éneklését. De annál jobban örült a káplán meg a gazdasszony; — amaz tüzes predikációinak, emez mákos réteseknek szakértő méltányolóját üdvözölték benne; meg a nagy Tiszteletendő csendes mosolylyal gyönyörködött az idegen étvágyában és boszniai kalandjaiban. (Folyt. köv.)

A CZÁR TEMPLOMBA MEGY.

Sehol a földgömbön nem ünneplik meg a húsvéti ünnepeket oly fényesen s oly általánosán, mint az oroszoknál. Nyugaton az egyházi tradícióval ellentétben már husvét szombatján egész kényelemmel elvégzik a feltámadási szertartást, az oroszok mindenütt éjjel jönnek össze erre az ünnepélyre. Szent-Pétervárt húsvét éjjelén jóval éjjel előtt már minden templom szufova van áhíthatos s bámészködő közönséggel, s minden látogató kezében égő viaszgyertyát lehet látni, úgy hogy a sok gyertya füstje csaknem sűrű köddel borított levegőt terjeszt s e mellett nem épen kellemes illatot. A templomok oltára előtt levő falak, — a keleti görögök szokása szerint, — tömörök oltárképpel vannak telve s a kereszt előtt néhány vastag viaszgyertya ég, melynek fénye a füst között messziről csillámló csillagnak látszik. Pontban tizenkét órákor megkezdődik az

összes harangok zugása, az oltár mögött levő függőnyt félre vonják s felhangzik a papok ének-szerű felkiáltása «Krisztus valóban feltámadott.» A közönség a maga részéről is élénken hangoztatja ugyanezt s azután ősi szokás szerint a templomban mindenki megcsókolja szomszédjait. Ez a szokás oly általános, hogy a szeretet csókját még a templomban levő idegenek sem kerülhetik ki s maga a hatalmas császár sem vonja ki magát alóla. A rövid isteni tisztelet jelzi a hosszú böjt végét s azután valóságos vidám élet kezdődik, a közönség szétoszlik a nyilvános terekre, jéghegyekre és más mulató helyekre s természetesen az ivást sem kerüli ki. Az óriási város minden részében oly élénk mozgalom van, mintha nappal volna, csakis az ünnepek maradnak teljesen zárva, mivel az ünnepet szigorúan meg kell tartani. Az idegen a népeletet ilyenkor tanulmányozhatja legjobban, mert Szent-Pétervárt az óriási birodalom minden nemzetsége képviselve van.

Mivel a császár a húsvéti ünnepeket rendszeren a fővárosban tölti, az ünnepek alatt legalább egyszer megjelenik valamelyik nyilvános templom-

AZ OROSZ CZÁRNÉ SZÁNKÁZÁSA.

Egyik képünk az orosz császár nevének sétaszánkázását mutatja Szent-Pétervár híres fő-utcáján, a Nevsky-Prospekten. A felvétel eredeti megfigyelés alapján készült e téli folyamán, s ha lapunk olvasói hozzá képzelik e vázlathoz a rendkívül széles utcát, fagyval borított fával, hófedte szobraival, aranyos kupoláival s a nyüzsgő embertömeggel: nagyon világos képet nyerhetnek az orosz főváros egyik divatos téli délutáni kedvteléséről, midőn az orosz arisztokrácia csaknem kivétel nélkül az utcán található, részben szánkázva, részben látogatóba menve s midőn, különösen december hónapban, a híres boulevard rendszeren zsúfolva van, nem ritkán éjjelen túl is emberekkel. Mert a jeges tengerek hatalmas uralkodójának fővárosában a tel nemesek divatos időszak, de legélénkebb utcai életének korszaka is.

Az orosz csárok régebben általában a téli palotában laktak; a mostani császár Szent-Pétervárt rendszeren az Anicskov-palotában tartózkodik,

REGÉNYESSÉG A GYÓGYÁSZATBAN.

(Vége.)

Az orvosi tudományt kezdettől fogva költészet lengi át. Hiszen tudjuk, hogy eleinte a papok birtokában, mint feltű kincs őriztetett. De a költészet még akkor sem szakított, mikor a papság kezéből kiszabadult. Nem lehet megindulás nélkül olvasnunk a nagy Vesale küzdelmes pályáját, ki az emberi test szervezetét tette tanulmány tárgyává. Az ő idejében, a tizennegyedik században szigorú törvények tilalmazták a boncolást. És ő éjnek idején lopozott ki a temetőkből, hogy a tanulmányaihoz szükségelt holttestekhez juthasson, vagy fölkereste a városon kívül eső vesztőhelyet s az ebekkel czivódva kerítette hatalmába a hullát. Harveyt a vérkeringés elméletének felfedezőjét halálra üldözték. Fogarasi Sámuel a XVII. század egyik hírneves orvosát és íróját, kenyeririgységéből egyik orvostársra áruilta el s a kolozsvári börtönben kintották. Mily szomorú költészet! s hány ilyen példát sorolhatnánk elő! Ily vényomokon haladt elébb, elébb ez a

SZENT-PÉTERVÁRRÓL. — AZ OROSZ CZÁRNÉ SZÁNKÁZÁSA A NEVSKY-PROSPEKTEN.

ban is. A nihilista mozgalmak óta azonban a nagy közönség soha sem tudja e'őre, hogy a császár melyik templomba megy és mikor, de előre sejtetik közeledtét oly helyeken, hol számos rendőr jelenik meg, kik gondosan ügyelnek arra, hogy az utcák el ne legyenek zárva s nemesek a részeket fogják el, de minden gyanus embert, sőt olykor még azt is megtiltják, hogy az ablakokon kinézzenek. A császár hozó fogat előtt rendszeren nyolcz cserkesz testőr lovagol s magát a kocsit két szürke ló húzza s prêmes bundába takart kék bársony sapkás és sötét zöld kabátos kocsis hajtja, habár mindebből nagyon keveset lehet látni, mivel a kocsit minden oldalról katonák s rendőrök veszik körül s a lovak gyorsan futnak. A császár zárt kocsiában ül, szürke katonaköpenye és fehérprêmes sapkája csak egy pillanatra látszik, s alig vehető észre, hogy mellette rokonszenves kinezésű sötétszemű hölgy ül. A császár kocsija után közvetlenül egy kis szánkában a rendőrfőnök megy s mellette lovagol egy pár rendőr. A nagy közönség ezt a ritka látványt is türelmesen nézi a korláton kívül, bár gyakran megtörténik, hogy a lovasok vagy a felkevert hó miatt a csárból mit sem lát. Így útazik saját fővárosában is a hatalmas fehér császár!

melynek egyik homlokzata a csatornára, a másik a Nevsky-Prospekthe néz. Mellette van egy hatalmas gránit hid, melynek négy sarkán Kloth báró által készített négy óriási lószobor áll s mely egyik legérdekesebb látnivaló Európa fővárosainak e legszelebb utcáján. Rendszeren mindennap délután megnyílik az Anicskov-palotának a boulevard felé eső kapuja s két pompás fekete paripa által vont kis szán rohan ki rajta nagy gyorsasággal. Ebben a szánban ül egy udvarhölgy kíséretében a csárné. Ha a szánka hátulsó részén nem állana folytonosan egy tekintélyes kozák, kinek aranyozott sisakján a császári sas is látható, az idegenek nem is ismerhetnék fel az egyszerű szánkában ülő hölgyet; de a szentpéterváriak már jól ismerik ezt a szánkát s a merre megfordul, mindenütt ezer és ezer szem tekint utána s száz és száz alattvaló hajtja meg magát előtte. A csárné, ha csak lehet, minden délután megteszi ezt a sétaszánkázást s a zord idő, melyhez hasonló hidegségű nálunk egy évben alig kétszer-háromszor fordul elő, nem riasztja vissza kedvenc szórakozásától.

tudomány, de néhol aztán találhatunk kellemesebb jeleneteket is. «Kicsoda ösmerhetné a völgyben, erdőkben rejtőző füvek és virágok csodás erejét?» Néha a véletlen fedezi föl azt, mi a tudományt elkerülte, mit a tudomány figyelemre sem méltatott. Véletlen vezette a jésuita atyákat a cinchona-fa héjájának fölfedezésére, mely eddig legbiztosabb szer a láz ellen, ha ugyan ki nem szorítja az antipyrin és antifebrin. Mióta a bacillusokat fölfedezték, csaknem biztosra vehető, hogy egyes betegségek ellenszereit hamarabb meg fogják találni a tudomány fáradhatlan bajnokai. Mig ma örömjongva üdvözlük Pasteurt és Kochot, mennyit kellett túrnia Jennernek, a himlőoltás első apostolának. Le kellett vernie az előítéletek egész táborát. Sőt még maiglan is találkoznak olyanok, kik a himlőoltás ellen küzdenek, azt állítván, hogy ilyformán több nemű betegség vitethetik át egész családokra. Mindezen ellenvetések dacára is a himlőoltás ma már kényszer-gyógymód iskolákban s a katonaságnál is. Ma már az orvosi tudomány fölfedezései vesztettek regényességökből, de annál többet nyertek hasznosságukban. Már maga az nagy vívmány, hogy a betegséget húzzák, halasztják, vagyis az azzal járó fájdalmakat enyhítik, köny-

nyebben elviselhetőkké teszik. A testszervezet ösmeretében pedig csakugyan óriási haladás tapasztalható. A hallgatózó eső, az az egyszerű kopogtatási módszer hány rejtélyt oldott már meg! Megállapított tény, hogy a legtöbb haláleset három fő szervünk szolgálatképtelensége folytán következik be. E három fő szerv: az agy, tüdő és szív. Régebben alig-alig ösmerték az orvosok a szívbetegségeket, s ezek csak elvéve fordultak elő, míg manapság ez nagyon is gyakori, habár nem mindig veszélyes is. Az egészségügy hatalmas lendületét, az életet hosszabbító övintézkedéseket voltaképpen az észszerű orvostudományunk köszönhetjük, mely az élet, ételrendben, lakásviszonyokban sőt még a ruházatkodásban is bizonyos szabályokat állít föl. Oly találmányokra találunk a sebészet mezején, melyek rége óta a tündérmesék világában szerepelhettek volna. Gerinczagy-sorvadást, gerinczbántalmakat akasztás által gyógyítanak. Ilyen akasztófát magam is láttam. Az ember szorító szíj közé teszi fejét, vállait s úgy húzzák föl csigán. Borzadályos

Esquiros művében is nevezetes esetek sorolvák elő. Voltaképpen az elmebaj is testi betegség, mely százakat és százakat sodor el évenként az élők közül. Meglehető tüneteket észlelhetünk pl. a Vitus-táncnál (chorea). Általánosan fájdalom nélküli baj s nagyobbára gyermekeknek fordul elő, s csak nagy ritkán idéz elő halált. A beteg együgyüen vidám arczot vág, neveléses arczfintorgatás, idegrángatózás tapasztalható. Ily szerencsétlen szemlélve alig tudjuk türtöztetni a nevetést, holott szánalmat kellene éreznünk iránta, gondolóra vévén, hogy ez a betegség minő borzasztó alakot ölthet magára. Chorea (tánc) nevével onnan vette, hogy a beteg gyakran önkénytelenül keringeni szokott, Hunter azért nevezte ezt a kórt az «izmok tébolyának.» Azt mondják, hogy Szent Vitus, ez az érdemes szent, többször szenvedett volna ily bajban. Egy ily betegségben szenvedő nő, mikor a roham megtámadta fellábon úgy tánczolt, hogy egyik lábát kezében tartotta. A dobervás íteme szerint addig tánczolt így, míg azt félbe nem hagyták. Egy má-

Nem vonható tehát kétségbe, hogy a járványos és ragályos betegségeket leszámítva, a legtöbb kórt a gondatlanság eredményezi, sőt az orvosok állítása szerint az önmagukat kuruzslók ritkán lábolnak ki az igazán komoly bajból.

Ha az emberek előrelátók és óvatosak lennének, nagyon meg volna könnyítve az orvosok teendője, csak hogy nem valami könnyű feladat ám az az okos elővigyázat. Kilenczvenkilenc esetben ügygyel-bajjal sikerül is az, de a századik alkalommal ugyancsak rosszul járhat. Te-kintette veendő azonkívül azon elővélelem is, hogy csaknem mindegyikünk testi szervezetünkben hordjuk valami betegség csiráját, s néha a legesekélyebb véletlen kedvező alkalmat szolgáltat annak teljes kifejlődésére, a minthogy egy égő gyufa vagy elpattant szikra fellobbanthatja az erős puskaporos tornyot. Orvosi műkifejezés szerint ez bizonyos betegségre való hajlam, mely észrevétlenül lappang szervezetünkben. A mit az egyik föl sem vesz, az a másikra nézve veszélyes. Két uri embert séta közben utól ér a hideg

SZENT-PÉTERVÁRRÓL. — A CZÁR TEMPLOMBA MENETELE HÚSVÉT ÉJJELÉN.

s mégis mily jótékony találmány ez is! Továbbá, Harvey még csak az egészséges szív tiszta zörejét hallotta s különböztette meg, ma már a szabálytalan zörejből következtetni lehet annak alkati hibáira vagy fogyatkozásaira is. A szem-, a gége-tükrök, melyek az elrejtett belvilág titkait világosítják, meg mind-mind a mesék világába tartoztak csak egy századdal ezelőtt is, míg ma mindezeket természetesenek találjuk.

Némely betegségek felmerülő tünetei, melyeket ezelőtt nem észleltek, valóban regényesek és meszeszerűek. Nézzük pl. a légesőt. Hurutot kap vagy valami idegen anyag akad fen abban. A légeső ilyenkor valóságos hangszerré válik. Most fuvola-hangot ad, majd turbékol mint valami vadgalamb, aztán úgy tesz, mintha valaki ott benn horkolna, néha pedig macska módjára dorombol. Minő változatos hangszer. S e sajátos hangváltozatból a szakavatott orvos biztosan következtet a baj helyi fekvésére és minőségére. Valóban vannak olyan tünetek, melyek még a költészet képzeleti határán is tulcsapogani látszanak. Különösen idesorozhatók az elmebajoknak szomorú, sokszor tragikái esetei. Megborzadunk, olvasván Grünwald Béla legújabb művéből a Széchenyi elmebetegségről írott fejezetet.

sik kis leány úgy keringett, mint a csiga, s ez a keringés néha hat óra hosszáig eltartott. Másik beteg folyvást hátrafelé lépdelt, mit sem törődve azzal, hogy minduntalan valamibe ütötte magát. Mindez meszeszerűnek tűnnék föl, ha újabkori esetek nem igazolnák. Mindezek idegbántalmak, az orvosi tudományunk még eddig megfelfedhetetlen rejtélyei. Ugyanezt mondhatjuk a hypnotikus esetekről is. Az idegbántalmakról sokat írtak, de még e téren sok a tenni való, az arra terült fátvált nem tudják egyhamar lerántani. Az idegrendszernek gyakran a test egyik szerveire, sőt a test egyes alkotászeire is kimagyarázhatatlan befolyása van. Egy orvosi lapból olvastam, hogy egy uri nő ideges főfájásban szenvedén, észre-vette, hogy a roham után következő pár nap alatt hajának néhány fürtje hófehérré változott, egy hét múlva aztán, ha rohama szünetelt, hajának természetes színét is visszanyerte. Számos hasonló esetet sorolhatnánk el, de ez inkább orvosi szaklapokba való. Célunk csak annak bebizonyítása, hogy a betegek gyógykezelési módja nem nyugszik s nem is nyugodhatik mindig szigorúan tudományon alapon, de igen sok ízben a költészet világából lép át orvos is a gyakorlati élet mezejére.

ősi zápor. Az egyik lerázta kabátjáról az esőt, mint a kácsa, sőt ha bőrig átázik is, egészséges marad, míg a másik, holott testkáttilag izmosabbnak látszik: meghül, tüdőgyulladásba esik és meghal. A tüdőgyulladás közvetlen okait keresve egyes egyéneknek, maguk az orvosok is számtalanszor tévedhetnek.

Megbízható elméletre itten építeni nem lehet, mert nagyon jól tudjuk, hogy az elmélet rovására több emberélet irható föl áldozatul. Pedig tagadhatatlan, hogy a gyógyászatnak is megvan a dogmatikai rendszere, mely nélkül az nem volna egyéb, mint pusztá kísérletezés. De aztán az is igaz, hogy az orvosi tudomány dogmája éppen úgy felekezetre osztja az orvosokat, mint a hittani dogmák a felekezeteiket. Talán egy téren sincs oly sok ellentétes rendszer mint éppen itt. Minden kiváló tehetség külön rendszert alkot, épít, hogy egy másik kiválóbb tehetség lerombolja azt. Vegyük föl pl. a hagymáz gyógyítását. Mily különböző gyógymódot tapasztalhatunk. És hol egyik, hol másik segít avagy ront.

A forrongás időszaka még mindegyre tart. És ezen nem is lehet csodálkoznunk. Minden a kórismétől függ, s az egyes esetek, hasonlítanak bár egymáshoz a főbb tünetekben, mégis úgy külön-

bőznek egymástól, mint különböznek az arczok vagy a fának egyes levelei. Az orvosi könyvek szorgalmas tanulmányozása épen oly kevésbé tehet valakit jó orvosná, mint jó szobrászát vagy festővé nem lehet az, a ki az ezen művészetekre tanító műveket vagy ábrákat éveken keresztül buvárolja.

Mindegyik eset voltaképen külön tanulmánytárgy. A kór fölismerése valóban nehéz feladat, s ezt többnyire maguk a betegek nehezítik meg. Orvost hívatnak és számlálnak arra, hogy az rögtön tisztában van a bajjal s mindjárt megírhatja a rendelvényt. Ha az orvos várakozó álláspontot foglal el, ha mintegy kémszemlet végez: a bizalom oda van. Nem is lehet azt kívánni még a legügyesebb orvostól sem, hogy az rögtön fölismerje a betegséget s nyomban gyógyítsa is. Az idült kóroknál több ideig kell az esetet tanulmányoznia, míg aztán annak czélszerű kezeléséhez foghat. Azzal is nehezítik betegeknek a maguk baját, ha több orvost keresvén föl, hallják az orvosoknak ellentétes nézetét. Utóljára a szegény beteg nem tudja, hányadán van s még abban az orvosban sem bíz, a ki esetleg megmondja neki az igazat. Talán még a legbölcsebb orvos az, a ki nem szól, hallgat s csak a fejét rázza. Ráadásul aztán így biztatja betegét: reméljünk, majd csak jobban lesz. Egybiránt az orvosoknak kötelességük jó képet vágni még a legkomolyabb bajhoz is, nehogy a beteg bizalma megrendüljön. Így történik aztán nem egyszer, hogy a beteg épen a javulás tünetei mellett költözik el. Az orvos tudta, hogy ez következik be, de neki nem volt szabad elrejtene a beteget.

Mindenesetre sajátságos az, hogy az orvos a maga betegségét nem ösmeri föl. Budapestén dr. Wagnernek volt egy kitünő assistense dr. Jeney Gyula, ki tüdővészbe esett s a legutolsó pillanatig azt állította, hogy a tüdőjének nincs semmi baja s leégzése is teljesen egészséges. S teljesen más bajból igyekezett volna magát gyógyíttatni. A gondviselés jótékony intézkedése az, hogy az ember magát ösmerje legkevésbé.

De hány eset volt már arra is, hogy az élet kijátszotta még a leg tudósabb orvosokat is, mondjunk el a többek közül egyet. Egy uri embert folytonos láz gyötört. Isten tudja, hány ezer forintot költött már el orvosokra, gyógyszerekre, de ő belőle is kikoptak, ő is kikoptak az orvosokból, kimondták rá határozottan, hogy halál fia. Noha az vagyok, akkor én sem törődöm semmivel! Rég el volt tiltva a sórívás, pedig azelőtt a sór volt kedvence itala. Hozatott egy pár kancsóval a jó kőbányából. Ha meg kell halni, legalább jó kedvvel menjen az utolsó utra. S ime csodák csodája, a halálra ítélt fölépült. Másfelől tudunk oly szomorú esetről is, mely ettől teljesen elütö. Egy uri ember régóta szenvedén, valamelyik barátja tanácsolta, hogy a fővárosban keresse föl X. orvos speciálistát. A tudós orvos megvizsgálván a beteget; így szólott hozzá komolyan: »Barátom! jó lesz mihamarább megkésztetni a végrendeletet.« Ez az őszinte biztatás annyira hatott a betegre, hogy öt nap múlva csakugyan meghalt. Nem állítom biztosan, de nagyon valószínű, hogy ez esetben nem annyira a betegség, mint az az orvosi biztatás siettetta a halált. Mert hiában, óriási romboló, vagy javító hatása van a képzeteknek! Ott, a hol rendszert látunk, gyakran rendszertelenségre akadunk, máshol pedig a rendszertelenség tanuskodik a rendszer mellett. Paradoxon állítás, de tény. Egy jó ösmerősöm fölívte hervadó, köhögős feleségét dr. Wagnerhez, hogy vizsgálja meg. A jó öreg ur pontos megfigyelés után mosolyogva biztatja, ne féljen semmitől, nincsen semmi szervi baja. Aztán életrendszerére vonatkozólag adott egyszerű utasításokat. A betegnek látszó kis asszonyt boldogította az orvos biztatása. Azonban másnap ismét elment a férj Wagnerhez, az öreg ur azelőtt kijelentette, hogy feleségének élete alig félszázévi. És ime azóta elhalt a jó Wagner doktor, meghalt a férj, s a betegnek látszó kis menyecske viruló asszony, de szomorkodó özvegy.

Mindezeket korántsem azért hoztam föl, hogy a példák rontsam az orvosi tudomány hitelét s tekintélyét. Csak azt akartam igazolni, hogy mily nehéz hivatás az, s mily gyakran ki lehet az is téve a tévedéseknek. Hiszen maguk sem követelhetnek maguknak csalhatatlanságot. De nagyon téved az, a ki a látszólagos tévedések mellett is bizalmát veszítene az orvosokban. Csak ne ugránozzék a beteg egyik rendszerről a másikra, mert az csaknem mindig megboszulja

magát. Felgyógyulás az orvosban helyezett bizalom. Mi a nagy Carlyle-lel tartunk, a ki így nyilatkozik az orvosokról: »Szent és tiszteletreméltó az orvosi hivatás, a mennyiben az a legszentebb főpapságból ered s attól vált el, hogy itt hódítson.« Alig van pálya, mely több önfeláldozást igényeljen, mint ez. Lelkiösmeretesség, örökös tanulmány, lemondás az élet kényelméről, mind együtt jár. A legszebb költészet az egészség s ők épen arra igyekeznek, hogy ez a költészet siralom jaija ne váljék, — vagyha azzá vált volna is, újra fölviduljon s vidám hagokban adjon életjelet.

K. T. K.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Írta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE. (Folytatás.)

X.

A melyben különféle nyugtalanságok kezdenek lassanként nyilvánulni.

Egy hónapja mult el, mióta a közgyűlés megtartott a Gun-klub termében. Ezen idő alatt a közvélemény nagyon érezhetően megváltozott. A tengelycsere előnye el volt feledve. A hátrányok igen szabatosan kezdtek előtérbe lépni. Lehetetlennek látszott, hogy valamely katasztrófa ne következzen be, mert a tengelycsere nyilván egy roppant megrázkodás fogja előidézni. De hogy a katasztrófa milyen természetű lesz, azt senki se tudta megmondani. És vajjon az égaljak megváltozása csakugyan annyira kívánatos lenne-e? Valóságilag csak az eskimók, a szamojédek és a csukosok nyernének általa, a kiknek e nélkül sincs veszteni valójuk.

Most kellett hallani az európai kiküldöttek kifakadásait Barbicane elnök vállalata ellen! Azon kezdtek a dolgot, hogy jelentéseket küldtek illető kormányaiknak. Félig elkoptatták a tenger alatti huzalokat a folytonos sürgönyváltással... Utasításokat kértek és kaptak. No de hiszen mindenki ismeri az efféle utasításokat, a melyek mindig a diplomáciai művészet állandó formulái szerint vannak szerkesztve és igen mulatságos fentartásokat tartalmaznak: »Fejtsen ki nagy erélyt, de ne kompromittálja a kormányt.« — »Működjék egész határozottsággal, de ne érintse a statusquot.«

E közben Donellan őrnagy és társai nem szünetek meg tiltakozni, fenyegettek hazáik és általában az egész ó-világrész nevében.

— Világos, — mondá Karkov Boris ezredes, — hogy az amerikai mérnökök minden elővigyázati intézkedést megtettek arra nézve, hogy az Egyesült-államok területét lehetőleg megkíméljék a megrázkodás következményeitől.

— De vajon sikerülhet-e ez nekik? viszonzá Harald János. — Mikor olajszüret idején az olajfát megrázzák, nem szenved-e mindegyik az a rázkódás is?

— És nem rendel-e meg az egész test, ha valakit mellbe löknek? — mondá Jansen Jakab.

— Ez volt hát a felhívás híres záradékának értelme? — kiáltá Toorink Dean. — Ezért célzott bizonyos meteorológiai és földrajzi változásokra a földgömb felszínén!

— Igen, — mondá Balden Erik, — és mindenekelőtt attól lehet félni, hogy a tengelycsere kilöki a tengereket természetesen medreikből.

— És ha a tengerek felszíne különféle pontokon alkszáll, — jegyzé meg Jansen Jakab, — nem lehet-e attól tartani, hogy bizonyos lakosok oly magasságba jutnak, a melyből teljes lehetlenség lesz közlekedniök embertársaikkal?

— Ha csak oly csekély sűrűségű légrétegekig nem emelkednek fel, a hol a lélegzés lehetlenné válik, tevő utána Harald János.

— Hátha London oly magasban fog feküdni, mint a Mont-Blanc csúcsa? kiáltá Donellan őrnagy.

És ez a gentleman szétvetett lábakkal, hátra-szegezett fejfel a Zenith felé tekintett, mintha az Egyesült-királyság fővárosa már is eltűnt volna a felhők mögött.

Szóval az egész dolog közveszélyességének látszott, és annál inkább nyugtalánító volt, mert az emberek már sejteni kezdtek a földtengely módosulásának következményeit.

Tényleg nem csakélyebből volt szó, mint huszonhárom foknyi és huszonnyolc percznyi változásról, a melynek, a Föld ellapulásánál fogva

az eddigi földcsarkoknál, a tengerek jelentékeny helyváltoztatását kellett maga után vonnia. A Földet tehát oly átalakulások fenyegetnék, a melyeket legutóbb a Mars-bolygón konstatáltak. Itt egész kontinensek, egyebek közt Schiaparelli Lybiája a víz alá merültek — a mit a vörösés szint felváltó sötét kékszin bizonyít. Itt a Moeris tó eltűnt. Itt, nyugaton, hatszázezer négyyszög kilométernyi terület víz alá került, míg délen az oceánok elhagyták ama nagy régiókat, a melyeket eddig elborítottak. És ha némely gyöngéd és könyörületes lelkek aggódtak a Mars »viz-károsultjainak» sorsa felett és azt indítványozták, hogy a javukra gyűjtesek rendeztesen, vajon mi lesz a teendő, ha egyszer a Föld viz-károsultjainak segélyezése válik netalán szükségessé?

Minden oldalról kezdtek tehát felhangzani a tiltakozások és az Egyesült-Államok kormánya felszólított a beavatkozásra. Utóvégre is tanácsosabb volt abban hagyni a kísérletet, mint kockáztatni a kétségkívül elmaradhatatlan bal-eseteket. A Teremtő jól rendezte el a dolgokat. Semmi szükség nincs rá, hogy valaki vakmerő kezét felemelje műve ellen.

És ki hinné! Mégis találkoztak könnyelműek, a kik a komoly dolgokból tréfát űztek!

— Nézzetek csak ezeket a yankeeket! — mondák. — Egy újabb nyárasra akarják huzni a földet. Ha legalább a milliányi századok óta való forgásban elkopott volna a csapja a dörzsölés által, akkor talán czélszerűnek látszhatnék kicserélni, mint a hogy az ember kicseréli egy kerék vagy egy henger elkoptatott tengelyét. De hiszen a föld tengelye épp oly jó és használható állapotban van még, mint a teremtés első napján volt.

Mit lehessen az ilyesmire felelni?

És e rekriminációk közepette Pierdeux Alcide mérnök folyvást iparkodott kitalálni, milyen természetű és irányu lesz az a rázkódás, a melyet Maston J. T. kigondolt és a földgömb melyik pontján fog előidézteni? Ha egyszer e titok mélyere hatolt, akkor aztán könnyen ki-számíthatja, hogy a földgömb mely részei lesznek általa fenyegetve.

Fentebb említettük, hogy a régi világrészek rémületében nem osztozkodott az új, legalább ama része nem, a mely Éjszak-Amerika név alatt ismeretes és legnagyobb részben az Egyesült-Államok tulajdonát képezi. Csakugyan, képzeltető volt-e, hogy Barbicane elnök, Nicholl százados és Maston J. T. amerikai létükre ne gondoskodtak volna arról, hogy az Egyesült-államok megkíméltesseken mindazon tengerkiapadásoktól vagy áradásoktól, a melyeket a tengelycsere Európá, Ázsia, Afrika és Oceánia különböző pontjain okvetlenül elő kell idéznie? Az ember vagy yankee, vagy nem yankee, ők pedig mind a hárman yankeek voltak még pedig ritka márvány, és pedig »egy darab-ból faragott yankeek« mint a hogy Barbicane mondá, mikor a Holdba való utazása tervét kifejtette.

Minden valószínűség szerint, az új világrész ama területeinek, a melyek a sarkok és a mexikói öböl közt fekszenek, nem kellett félniök a kilátásba helyezett megrázkodástól. Sőt valószínűnek látszott, hogy Amerika jelentékeny területi szaporodásnak fog örvedeni. Valóban, ki mondhatná meg, vajon azokban a medrekben, a melyeket a két Oceán oda fog hagyni, nem találándnak-e az Egyesült-államok még ugyanannyi tartományt, a mennyinek a csillaga már maig is diszítja a nemzeti lobogót?

— Kétségkívül! De, — ismétlék a félénk-lekű emberek, a kik mindig csak a dolgok rosszabbik oldalát látják, — bizonyos lehet-e az ember bármely felől a földön? Hátha Maston J. T. tévedett volna a számításában. És ha Barbicane elnök hibát ejtne a számítások gyakorlati alkalmazásánál. Az ilyesmi megeshetik a legügyesebb tüzerekre is. Az ágyugolyó és a bomba se találja el mindig a célját.

Elgondolható, hogy az európai kiküldöttek szorgalmasan szították a nyugtalanságot. Toorink Dean titkár ily értelemben számos és igen heves cikkeket tett közzé a Standardban, Harald János az Aftenbladet című svéd lapban, Karkov Boris ezredes pedig a nagyon elterjedt Novoje Vremjában, sőt Amerikában is megosztottak a vélemények. A republikánusok, a kik szabadelvűek, Barbicane elnök pártihive maradtak, ellenben a demokraták, a kik konzervatívok, ellene nyilatkoztak. Az amerikai sajtó egy része,

BARBICANE ELNÖK NEM VOLT OTTHON.

MASTON J. T. EGY PERCZ ALATT LE VOLT FEGYVEREZE.

»VILÁGFELFORDULÁS.«

főleg a Bostoni Hirlap és a new-yorki Tribune az európai sajtó mellé szegődött. Az Egyesült-államokban pedig, az Associated Press és az United Press szervezése óta a hírlapok roppant hatalmas külföldi közegre képeznek, miután a helyi s külföldi hírekért fizetett honorárium évenként messze meghaladja a husz milliő dollárt.

Hiába igyekeztek már, — nem kevésbé elterjedt lapok — válaszolni a North Polar Fractical Association érdekében. Hiába fizette Scorbittné Evangeline asszonyság tíz dollárjával soronkint a vezércikkeket, tárczacikkeket és tréfás, szellemes ötleteket, a melyekben a felmerült félelmek megannyi agyremek nyilatkoztak. Hiába igyekezett a lelkes özvegy behozonyítani, hogy ha általában létezett valaha igazolhatlan feltevés, egy bizonynyal egy se volt igazolhatlanabb és jogosulatlanabb annál, hogy Maston J. T. számítási hibát követhetett volna el! Végre Amerikán is annyira erőt vett a félelem, hogy csaknem minden amerikai hajlandónak látszott, teljesen egyetérteni Európával.

Egybiránt sem Barbicane elnök, sem a Gun-klub titkára, sőt még az igazgatótanács tagjai se tartották érdemesnek a támadásokra felelni. Hagyták beszélni az embereket és semmit se változtattak a szokásaikon. Még csak nem is látszóttak nagyon elmerülve lenni azon óriási előkészületekbe, a melyeket ily műveletnek okvetlenül igénybe kellett vennie. De vajon foglalkozkodtak-e csak legkevésbé is a közvélemény megváltozásával és azzal az általános helytelenítéssel, a mely mindennap erősebben nyilvánult a kezdetben oly nagy lelkesedéssel fogadott terv ellen? Bizony nem igen lehetett észrevenni.

Nemsokára, dacára Scorbittné Evangeline asszonyság buzzalmának, bármily tetemesek voltak is azon összegek, a melyeket barátai védelmére elköltött, Barbicane elnök, Nicholl százados és Maston J. T. az ó és új világ biztonságára nézve veszélyes emberek gyanánt tekintettek mindenütt. Az Egyesült-államok kormánya az európai hatalmasságok által hivatalosan fel-szólítottott, hogy lépjen közebe és hallgassa ki a vállalat megindítóit, ezen utóbbiak pedig köteleztessenek köztudomásra juttatni szándékolt eljárásuk módosításait, megmondani, mily módon akarják a régi földtengelyt újjal felcserélni, a mi által ki lehetne számítani e csere következményeit a közbiztonság szempontjából, — végre kijelölni földünk közvetlenül fenyegetett pontjait, szóval tudni adni mindazt, a mit a köznyugtalanság nem tudott, az óvatosság ellenben tudni óhajtott.

A washingtoni kormány nem kérte magát soká. Az izgalom, a mely a köztársaság éjszaki, központi és déli államain erőt vett, nem tűrt volna semmifele habozást. Ötven tagból, és pedig mechanikusokból, mérnökökből, matematikusokból, hydrographusokból és geographusokból álló bizottság nevezetett ki a híres John Prestice elnöke alatt a február 19-én kelt rendelet alapján és teljhatalommal ruházottatott fel, számot adatni magának a művelet felől és azt szükség esetén be is tilthatni.

Mindenekelőtt Barbicane elnökhöz felhívás intézetett, hogy a bizottság előtt jelenjen meg. Barbicane elnök nem jelent meg.

Rendőrügynökök mentek őt felkeresni magánlakásán a Cleveland-street 95. számú házában, Baltimoreban.

Barbicane elnök nem volt otthon, sőt Baltimoreban se volt többé.

Hol van hát?

Senki se tudta megmondani.

Mikor utazott el?

Öt héttel ezelőtt, január 11-én hagyta el a várost, sőt Maryland államot is, Nicholl százados társaságában.

És hova utaztak el mind a ketten?

Ezt se tudta megmondani senki.

A Gun-klub e két tagja nyilván ama rejtélyes vidékre utazott, a hol az előkészületek el fognak kezdődni a saját felügyeletük alatt.

De hol lehetett e rejtélyes vidék?

Elképzeltető, mennyire érdekében állt mindenkinek ez iránt felvilágosítást nyerni, ha esirájában akarták megfogtani, még pedig idejekorán, e veszedelmes mérnököt tervét!

A csalódás, a melyet Barbicane elnök és Nicholl százados elutazása előidézett, nagyon keseri volt. Nemsokára a harag egy nap-éj-egyen dagály erejével zúdult a North Polar Practical Association igazgató tanácsa ellen.

De volt egy ember, a kinek tudnia kellett, hova utazott el Barbicane elnök és társa, Nicholl százados. Volt egy ember, a ki szabatosan megfelelehetett arra az óriási kérdőjelre, a mely az egész művelt világ felszínén felemlkedett.

Ez az ember Maston J. T. volt.

John Prestice az enquete-bizottság elé idéztette Maston J. T.

Maston J. T. nem jelent meg.

Talán ő is elhagyta Baltimoret? Talán ő is elutazott a társai után, hogy segítségükre legyen eme mű létesítésében, a melynek eredményeit a világ oly könnyen érthető rémülettel várta.

Nem! Maston J. T. még mindig a Balistic-Cottageban lakott, a Franklin-utcában 109-dik szám alatt, folyvást dolgozván már is újabb és másféle számadáson és hébe-korba csakis egy-egy estét töltvén Scorbittné Evangeline asszonyság fényes termében, a new-parki palotában.

A bizottság elnöke tehát egy rendőrügynököt küldött hozzá azon utasítással, hogy a tudóst a bizottság elé állítsa.

Az ügynök megjelent a Cottage előtt, kopogtatott az ajtón, behatolt az előszobába és igen mogorván fogadottatott Fire-Fire szerezsen, de még mogorvábban a házigazda által.

Mindazonáltal Maston J. T. kötelességének tartotta eleget tenni a meghívásnak és midőn az enquete-bizottság tagjai előtt állt, nem tiltakolt a felett való bossúságát, hogy rendes foglalatosságában háborgattatott.

A legelső kérdés, a melyet hozzáintéztek, így hangzott:

— Tudja-e a Gun-klub titkára, hol tartózkodik jelenleg Barbicane elnök és Nicholl százados.

— Tudom, — felelé Maston J. T. szilárd hangon, — de nem érzem magamat feljogosítva, hogy megmondjam.

Második kérdés:

— Maston J. T. két kollegája azon előkészületekkel foglalatkosodik-e jelenleg, a melyek a föld tengelyének fölcseréléséhez szükségesek?

— Ez, — felelé Maston J. T. — ama titkokhoz tartozik, a melyet kötelességem megőrizni, ennélfogva megtagadom a felelést.

— Hajlandó volna-e dolgoztatni közölni az enquete-bizottsággal, a mely aztán megítelné, vajon meg lehet-e engedni a társulat terveinek megvalósítását?

— Nem, dolgozataimat semmi esetre se fogom közölni... Inkább megsemmisíteném!... Mint a szabad Amerika szabad polgárának jogomban áll munkám eredményét senkivel se közölni.

— De Maston úr, ha ez önnek jogában áll, — viszonzá Prestice elnök oly komoly hangon, mintha az egész világ nevében beszélt volna, — másrészt talán kötelességében is áll nyilatkozni tekintettel az általános igazgatótsággal és véget vetnie a földgömb népe rémületének.

Az enquete-bizottság tagjainak, rábeszéléseik, könyörgéseik, fenyegetéseik dacára se sikerült csak egyetlen szót is kicsikarni a vaskapós emberből. Soha, igazán soha se bírte volna senki, hogy ily szívós makacsság lakozhassék egy guttapercha koponya alatt!

Maston J. T. tehát úgy ment el, a mint jött és

nem szükséges bizonyítgatnunk, hogy Scorbittné Evangeline asszonyság melegen gratulált neki bátor magatartásához.

Midőn közudomásra jutott, hogy Maston J. T. megjelenése az enquete-bizottság előtt semiféle eredményre se vezetett, a közfelháborodás oly mérvet öltött, a melyek e nyugalmazott tüzer biztonságára nézve valóban nyugtalanító voltak. A szövetségi kormány legmagasabb állású tagjai nemsokára oly erős presszió alatt álltak, az európai kiküldöttek, sőt a közvélemény is oly erőszakosan léptek fel, hogy Wright János S. állami miniszter kénytelen volt társaitól felhatalmazást kérni a fegyveres hatalommal való beavatkozásra.

Egy este, — márczius 13-án, — Maston J. T. a Balistic-Cottageban számaiba volt elmerülve, midőn a telephon csöngettéje lázasan kezdett csörömpölni.

— Hallo! — hangzott a lemezről oly izgatott reszketéssel, a mely rendkívüli nyugtalanságot áruolt el.

— Ki szólít? — kérde Maston J. T.

pillanat alatt lefegyverezték és elkobozták a jegyekkel és számokkal teleirt lapokat, a melyek az egész asztalt elborították.

Egyszerre Maston J. T.-nek egy gyors mozdulattal sikerült kiszabadulni és megragadni egy zsebkönyvet, a mely nyilván a számadásai kivonatát tartalmazta.

A rendőrök oda rohantak hogy elragadják tőle — ha mindjárt az életébe kerülne is.

De Maston J. T.-nek elég ideje volt a zsebkönyvet kinyitni, a legutolsó lapot kitépni és ugyanezt gyorsabban el is nyelni, mint a hogy egy egyszerű labdacsoot elnyelhetett volna.

— Most jertek és vegyétek el tőlem — kiáltá oly hangon, mint Leonidas kiálthatott a thermopylei hegyzorosban.

Egy órával később Maston J. T. be volt zárva a baltimorei börtönben.

És ennél nagyobb szerencse alig történhetett volna vele, mert a nép hihetőleg oly sajnálatos kihágásokra engedte volna magát ellenében ragadtatni, — a melyeket a rendőrség nem lett volna képes megakadályozni.

(Folyt. köv.)

életemet, hogy Blinsk-nál, a hol a legnagyobb hózivatar utolért, melyet valaha életemben láttam, egy muzsik konyhájában maradhattam négy napig.

Harmadnapra megjelent egy császári ukáz, mely szerint hat hónap alatt az egész birodalomban hatvan-hatvan verstnyire, ugynevezett koronaházakkal egybekötött postaállomások szervezendők, hol télen-nyáron, éjjel-nappal pihent előfogatok legyenek. Azonkívül téleken idején fűtött szobát és élelmi szereket lehessen találni mérsékelt áron.

A császár parancsa végre lőn hajtvva, és azóta nincs az uristennek az országa, a hol télen kényelmesebben és olcsóbban lehetne utazni, mint Oroszországban.

Képünk egy ilyen koronaépületet ábrázol, mely előtt a könnyű szán elé fogott hat ló, nemkülönben a futár gyanánt előresiető kozák azt mutatják, hogy valami magasrangú csinovník utazik korlátlan podoroszna-val (előfogati utalvány). Az apró, de kitartó lovak mellett áll

POSTAÁLLOMÁS AZ OROSZORSZÁGI PUSZTASÁGON.

POSTAÁLLOMÁS AZ OROSZORSZÁGI PUSZTASÁGON.

Minden jóra való orosz már csak azért is áldja Miklós császár emlékét, mivel nélküle a végtelen kiterjedésű birodalomban, oly helyeken, hol vasut nincsen, a télszak idején való utazás mai napig is a lehetetlenségek közé tartoznak.

Midőn Miklós császár trónra lépett, Bariatinski herceg Moszkvából álló három hétég utazott Szent-Pétervárra, és a főnemesség hódolatánál jelen nem lehetett.

A gyanus elmaradást Bariatinski ellenségei besugták a császárnak, ki a megkésített főurat nem a legszívelebben fogadta.

— Ugy tudom — mondá a császár avval a bizonyos gunyos mosolyával, mely nála a benső felindulás legmagasb fokát jelezni szokta, — hogy három hét alatt még a Kreml kapujánál ácsorgó vak koldusok egyike is ide talált volna, te pedig Mihály Konstantinovic, remélem, nem jöttél gyalog s koldustársisznyával a nyakadon.

— Felséges uram, — hebegé a herceg, — huszonkét lovam és kilenc emberem veszett el az uton, magam pedig csak annak köszönhetem

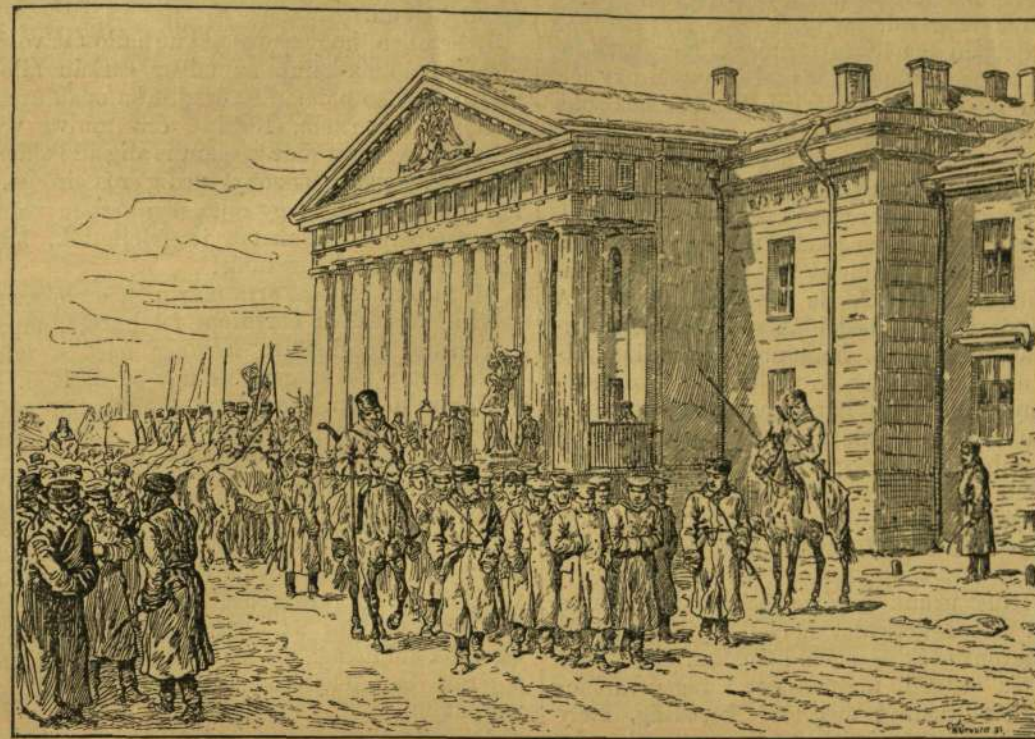
jemesik-ok (kocsik) nem annyira a jó borral való reményében, mint inkább a korbáctól való idegenkedés miatt, a csikorgó hideg daczára ott lesik a magasrangú utazót, ki azalatt a meleg szobában az örökké párolgó szamovár mellett kényelmesen reggelizik.

EGYVELEG.

* Az európai zene hódítani kezd Kelet-Indiában. Mysore rajah-ja, ki szenvedélyes s ügyes hegedűjátós, közelebb hatvan tagból álló hindu-bandát szervezett, mely Mysoreban hangversenyeket ad s a palota előtt is nyilvánosan játszik.

* Szoknya-uralom alá jutott Edgerton város Kansas-államban. A legutóbbi városi választások alkalmával ugyanis a nőemancipáció hívei győztek, s nemesak a polgármester, tanácsnokok s bírák lettek nők, de még a rendőrség tagjainak nagyobb része is.

* Szanszkrit lapot ad ki Tiravadiban, Tanjora kelet-indiai államban, egy benszülött hírlapíró, ki ily módon akarja ennek a holt nyelvnek terjesztését előmozdítani. Kelet-Indiában ez még újság, míg nálunk a latin hírlapok és folyóiratok már kimentek a divatból.

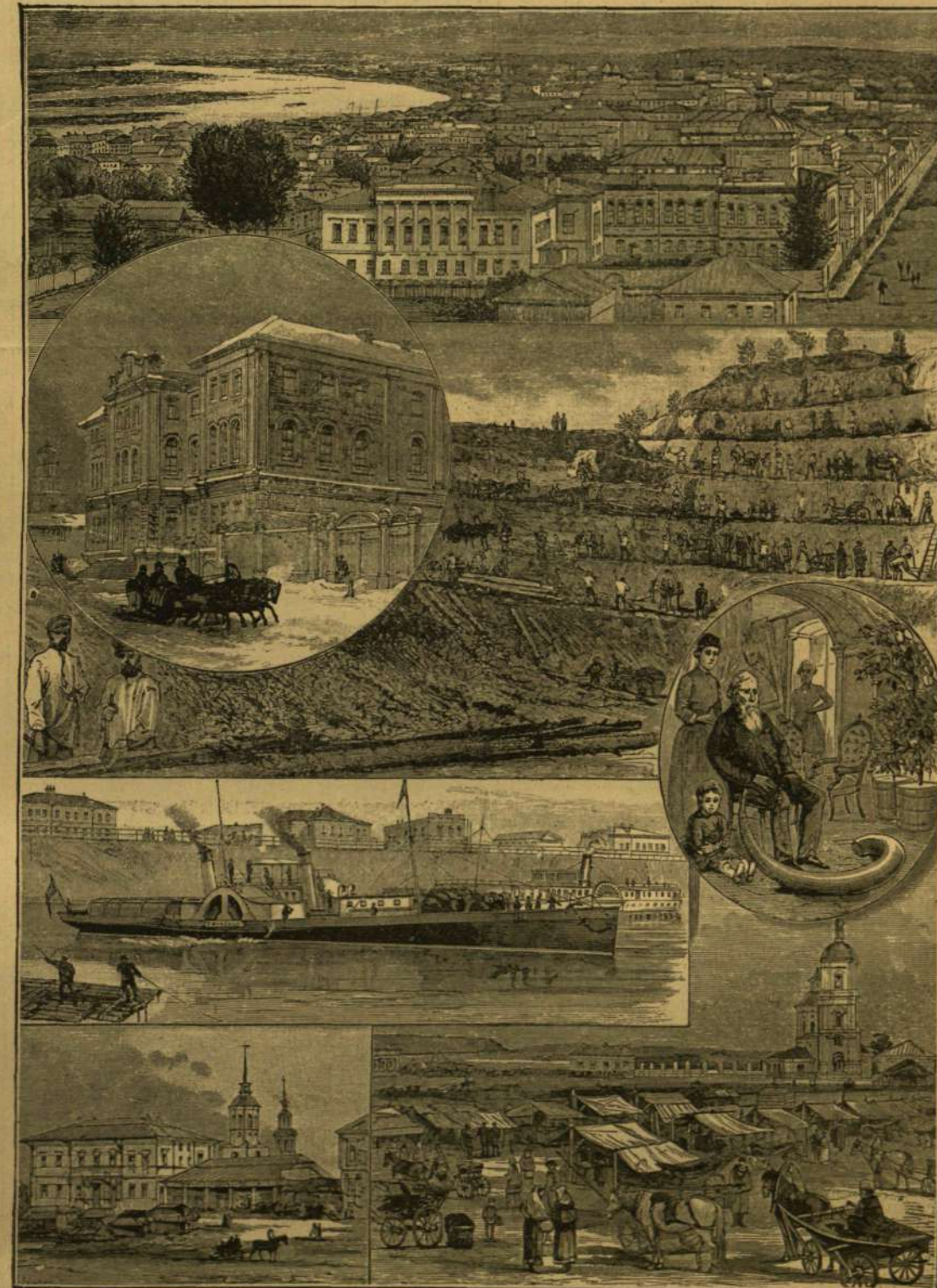
BÁNYÁSZATI AKADÉMIAI TANULÓK ELFOGATÁSA SZENT-PÉTERVÁRT.

DEÁKZAVARGÁSOK OROSZORSZÁGBAN.

A politikai zavarok európai Oroszországban két évtized óta állandóak, bár néha kevésbé hevesek. A nagy birodalom lakosságának műveltebb része nagyon nyomasztónak érzi azt az igát, melyet az abszolutizmus s még inkább a rendőri önkény vet reá, s bár a sikertelenség ezer és ezer példáját tapasztalják, megragad minden előforduló alkalmat, hogy ebben az irányban tüntessen. Újabban ezek a forrongások ismét élénkebbek lettek s különösen az egyetemi fiatalság körében. Csaknem minden orosz egyetemen van egy kis baj, legkiváltkép Szent-Pétervárt. Az ok sokszor igen kiesnyes, tüntetés egy-egy tanár vagy az igazgató ellen, de, — mert a tüntetési vágy mintegy a levegőben van, s a példa ragadós, — rendszeren oly alakban, mely a rendőrség beavatkozását is szükségessé teszi. Az orosz közoktatásiügyi miniszter Dalienoff gróf, nemrég nem fogadta el a szent-pétervári egyetem hallgatóinak Mendelejeff vegytanár által benyújtott panaszait, s az ifjuság rögtön tüntetéseket rendezett, melyek mindinkább hevesebbek lettek, habár az egyetem gondnoka, Novikoff tábornok, minden lehetőt megtett lecsillapításukra. Kétháromszáz tanuló monstre-kiüldöttségben ment a közoktatásiügyi miniszterhez, hogy a kérvényt maguk nyujtsák be; a rendőrség megtámadta őket s nem kevesebb, mint 175 tanuló fogott el. A bányászati akadémia tanulóit, kik az egyetemi hallgatókhoz hasonló kérvényt akartak benyújtani, szintén így jártak, s képünk épen rendőri elfogatásukat ábrázolja. A polytekhnikum növendékei közül szintén többet fogtak el abból az okból, hogy a lázadó gyűlésen résztvettek, s a katona-orvosi akadémia hallgatóit sem maradtak mentek, mivel közülök többen résztvettek az egyetemi ifjuság tüntetésében. Hasonló zavarok történtek Moszkvában, hol mintegy 100 tanuló fogtak el, 15-öt az államrendőrség, mint politikai lázadó, törvényszék elé állított, 42-öt kizártak az egyetemről s köztök 5-öt az összes orosz egyeteméről, a többire más kisebb büntetést szabtak s csakugyan keveset bocsátottak szabadon. A lázongás tehát nagymérvű, s mint gondolható, az orosz birodalom előkelőbb családainak csaknem mindenike érdekelve van általa. Lesz-e azonban ezeknek a tüntetéseknek komoly folytatása avagy csak a szibériai foglyok és nihilisták számát szaporítják újabban? azt annál kevésbé lehet előre megmondani, mivel a nagymérvű lázongásról nagyon kevés részlet szivárog ki a nyilvánosságra s a rendőrség csaknem mindent titokban tart.

KÉPEK SZIBÉRIÁBÓL.

Az orosz politikai foglyok szomorú sorsával kapcsolatban egész a legújabb időkig az volt Európában az uralkodó nézet, hogy egész Szibéria kietlen zord tartomány, melynek nagy ré-

Főiskola Jenisejszkben. Folyam-gőzös a Jenisei folyón. A polgármester háza Jenisejszkben. Tomszk városa. Aranybányák Jenisejszk mellett. Mamuth agyar. Piac Krasnojarszkban.

KÉPEK SZIBÉRIÁBÓL.

szét örökké hó borítja, s hogy egyes községeiben is alig vert gyökeret a nyugati műveltség. Igaz, hogy a rengeteg orosz birodalomnak ez a része oly óriási kiterjedésű, hogy annak legészakibb feléről nemesak most, de valószínűleg hosszú, hosszú időközön át igaz lesz a fentebb említett jellemzés; de a déli részről, mely magában véve is nagyobb, mint Európának Oroszország kivételével bármelyik országa, s a hol a hőmérséklet nemesak enyhe, de egyes vidékeken a tropikus éghajlatéhoz hasonló, az évről-évre szaporodó szibériai utazók már egészen más képet tárnak elénk. Virágzó városok a nyugati műveltség áldásaival; az élénk, szabályozott közlekedés s nagyfokú ipar hatását látjuk mindenütt, s a népesség gyors szaporulásával karöltve ezek a viszonyok lassanként a nagyobb városokon kívül a községekre is kiterjednek.

Elég egy pillantást vetnünk eredeti fényképek után készült képesportozatunkra, hogy a szibériai nagy városok művelődési fokáról az eddiginél tisztább; és tegyük hozzá, kedvezőbb fogalmat szerezzünk. Ott van legfelül Tomszk város képe. Ennek a városnak a legutóbbi népszámlálás alkalmával már 30,000 lakosa volt; ma, mivel a szibériai városok újabb időkben rendkívül gyarapodtak, már sokkal több. Főutczája másfél kilométer hosszú s telve van középületekkel, melyek nagy része Európa előkelőbb városaiba is beillenek. Van benne két nagy fogadó, postahivatal, tanácskozó termek, színház s min-

denek fölött egy szép egyetemi épület, melynek új könyvtárában már több mint 100,000 kötet könyv van, s orvosi épületeit gázzal világítják. Van itt továbbá nyilvános könyvtár és számos kórház.

Tomszktól, mely az Ob folyó partján fekszik, jóval odább kelete, tehát a műveltség középpontjától még messzebb van, *Jenisejszk* városa, a Jenisei folyó mellett. Ez a város jóval kisebb, bár lakosainak száma a 10,000-et, s télen, midőn az aranybányások is beköltöznek, a 20,000-et is meghaladja; de azért középületek tekintetében nem áll nagyon alább az előbbinél. A főiskola, melynek képét is bemutatjuk, s mely egy gazdag kereskedő és bányatulajdonos, *Kitmanov*, nagylelkűségéből épült, fizikai műtermével és rajztermeivel ritkítja párját, s felszerelése oly gazdag és mintaszerű, hogy maga ez az intézet kedvezőbb fogalmakat kelthet a látogatóban Szibéria felől. A városban igen sok gazdag ember lakik, a mint az természetes is, mivel itt van az aranybányászat központja, s Szibériában tudvaleg a földgömb összes aranytermelésének egy tizedrészt kapják már ma is, midőn a bányászat itt meg olyan tökéletes. Az előbb említett *Kitmanov* lakásának szintén bemutatott részletében látjuk, hogy a gazdag szibériaiak, — az éghajlat zordosságának ellensúlyozásául, — lakásaikból valóságos kerteket alkotnak s azt muzeummá is változtatják, mit a képünkön látható mammut agyar tanusit; a jég között évezredek óta épen maradt mammutok maradványa, egyike ama természeti ritkaságoknak, melyről Szibéria elégséges ismeretes. Egy másik gazdag ember, a híres *Siberiakov*, a ki már milliókat áldozott éjszaksarki utazásokra s ezért a földrajzzal foglalkozók előtt is ismeretes. Ennek egy igen csinos s egészen Szibériában készült gözhajóját láthatjuk képünkön. Szibériakov újabbán az Angara folyón honosította meg a gözhajózást s töménytelen pénzt költött arra, hogy ennek a folyónak felső részében levő számos sziklázatot szétrobbantassa. Ez a munka nagyon fontos, mivel a kormány is csatornát akar építeni Tomsk és Jenisejszk között, s ha az Angara, a Jenisei mellékfolyója, hajózhatóvá lesz: az Ural hegysegen átvezető kis út kivételével Moszkvából a Volga, Ob, Irtysh, Angara és Amur folyók segítségével egész a kínai tengerig lehet majd hajózáni, azaz más szóval, ez lesz a világon a leghosszabb hajózható vízi út s Szibéria déli részének töménytelen természeti gazdagsága ezt az utat csakhamar igen jelentékeny kereskedelmi és közlekedési úttá változtatja.

Kétségtelen, hogy Szibéria nagyjában véve még ma is vad és zord ország. A seregétől ide küldött fegyverek, kiknek borzasztó sorsára *Kennan* amerikai misszionárius adatai nem rég ismételve felhívták a művelt Európa figyelmét, nem alkalmasak arra, hogy valamely országot virágzóvá tegyenek. De a szabad bevándorlók száma is folyvást szaporodik, s különösen a nyugati vidékeken már meglehetősen rendszeres viszonyokkal találkozunk, melyeket a terbe vett nagy vasutvonalok kiépítése igen gyorsan foghat európai színvonalra emelni. Szibériát ezenkívül újabbán, mióta a híres finn utazó, Nordenskjöld fölfedezte, hogy éjszakfelől is könnyen megközelíthető, a skandináv s különösen angol kereskedők is évről-évre nagyobb mértékben látogatják, úgy, hogy eddigi zárkózottsága már is szűnőben van. A jövő században, nem lehetetlen, Szibéria is művelt ország lesz, épen úgy, mint az amerikai Egyesült-Államok és Ausztrália, melyeknek egykor, mint fegyveres gyarmatoknak, szintén rettenetes híruk voltak.

EGY HALOTTAS HÁZ EMLÉKEIBŐL.

III. (Vége.)

Dosztejovskij után oroszából.

Csak lassan bataska, — mondá a kovács, ki lánczainkat hetenként kétszer megvizsgálta, — nem tehetek róla, hogy a Nevsky-rend nagy keresztje helyett ezeket az olcsó, de tartós ékszereket adták reád. És ezzel akkorákat ütött kalapácsával bokám lánczgyűrűjeire, hogy kinomban elordítottam magamat.

Eddigél, a gazembernek rendszeren néhány kopékát adtam, de mióta Saskin pénzemet elvitte, ilyformán állott boszt rajtam.

Kiszámítottam, hogy csekély hóminkkal

együtt, mindenki majdnem testének teljes súlyát hurezolta magával.

Legjobban sajnáltam a nőket, mert ezek lábait a lánczok mindjárt az első napon úgy felhorzolták, hogy az ekkor keletkezett sebek soha sem gyógyultak be többé teljesen.

Éjjelenként úgy a hogy segítettünk a szegény asszonyokon és leányokon, a mennyiben a sebekre olajba mártott rongyokat raktunk, a nélkül, hogy az illetőknek meg kellett volna mozdulniuk. A kormányzó rendelkezésétől még meg is fűrésztöttek bennünket, de víz és gőz nélkül. A tüzesített köveket dobották a terem, vagyis inkább az ől közepére, hol annyi ember kiparolagása a vizet csakugyan nélkülözhetővé tette. Néhány perczig alig láttuk egymást a fullasztó gőzben, és ezen idő alatt mindenkinél le kellett vetni ruháját, sőt még a nőkről is letépték alsó ingeiket. Ilyen a fegyverek gőzfürdője, melyért a kormányzó és csinovnikjai évenként bizonyára néhány ezer rubelt számítanak fel a kincstárnak.

Krisztus urunk feltámadásának ünnepén, a midőn isteni szolgálat helyett egyik társunkat félig agyonverték, a miért hangosan vizet talált kéri az öröktől, megerkezett a régen várt fegyver-szállítmányt megelőző kozákság, mely azonban még azt is jelezte, hogy egy tábornok jön Szent-Pétervárról a telep megvizsgálására. Erre a hirre, a kormányzótól kezdve mindenki elvesztette fejét. Ki gondolta volna, hogy ilyenkor és hozzá még egy ismeretlen tábornok jöhet Kulá-ba!

Saskin hadnagy legjobban szeretete volna, ha fellázadunk, hogy néhány jól irányított sortűzzel a zsufolásig megtelt természet kiüríthesse, de a fegyverek némán túrték a különféle embertelenségeket.

A kormányzó arra határozta el magát, hogy a bányába küldendő fegyvereket még ma éjjel utnak indítja. Ámde ki áll jól érte, hogy az a bizonyos tábornok a legközelebbi állomáson nem tartja-e meg a szemlést? Ó excellenziájának nem maradt egyéb hátra, mint betegséget színlelve a rendőrmesterre bízni a fogadás, bemutatás és szemle különféle fázisait. *Khalturov* rendőrmester, kinek bizonyára különféle apró bünei lehettek róvása, nem merete a veszedelmes helyettesítés megtiszteltetését visszautasítani, hanem teljes szabadságot követelt intézkedései számára, mit a kormányzó szó nélkül meg is adott.

Igy aztán hamarjában megtörtént, hogy négy félig baldokló fegyver kivételével, mindnyájan az omszki bányák számára lettünk felvéve.

A még ki nem szolgált botozások megszűntek és minden egyes fegyver e részben kitöltött lappal ultra-készen tartatott.

— A kinek valami mondani valója, vagy panasza lenne, — szól *Khalturov* kenetteljes hangon, — most beszéljen, nem pedig akkor, ha ő Excellenziájára megerkezik. Saskin hadnagy, sziveskedjék nekem ama fegyvereket előállítani, kik mint rendkívül veszedelmesek, különösen szemmel tartandók.

E felhívásra *Saskin* hadnagy azzal válaszolt, hogy az illetők neveit hangosan felolvasta.

Természetesen magam is köztük voltam, továbbá *Kleffner* evangélikus lelkész Sveaborghól *Prekopája* asszony és *Iminszkája* kisasszony, mindketten Kievből.

— Több csakugyan nincs? — kérde *Khalturov*.

— Tudommal nincs, — felelé *Saskin*.

— Ezeket hát külön kell állítani, — folytató a rendőrmester, — még pedig oly helyre, hol senkinek utjában nincsenek.

Az a hely, a hova bennünket rögtön kísérték, a halottas kamara volt. Egy nagy tölgyfa asztal, két apró szelelő-lyuk a falban, és egy erős vaspántokkal borított ajtó, egyéb semmi. Még őrt sem adtak mellénk, hanem egyszerűen reánk zárták az ajtót, melyre elővigyázatból még két lakatot is akasztottak. Délután két vagy három óra lehetett. A reggeli kenyeren kívül semmit sem ettünk, mert *Khalturov* az ebéd ideje alatt jött az osztrigba.

Bevártuk a takarodót, mely után rendszeren néhány veder vizet hoztak az osztrigba, de senki sem jött. Az éjszakát az asztalon ülve töltöttük.

Újra dél lett. *Iminszkája* kisasszony elájult; nem bírta el a szomjúságot; utána nemsokára *Kleffner* tanár is kidőlt.

Teljes erőmből döngtettem az ajtót, s a meny-

nyire lehetett, a magas szelelő-lyukon segítségért kiabáltam.

Lehetetlen, hogy hangomat ne hallották volna, mert a halottas-kamra az udvar sarkán állott, melynek tulsó oldalán az őrt álló katonák arczát tisztán kivehettem. Néhány óra mulva vége mindennek, mert már magam is alig állók lábaimon, *Prekopája* asszony pedig erősen siró görcs fogta el, a nélkül, hogy rajta segíthetnem volna. A gazemberek keszakurva itt felejtettek, hogy éhen, szomjan elveszesszünk!

Mi történt ezután, arra már nem emlékszem, mert a kórházban ébredtem fel harmadnapra.

Társaim meghaltak. *Kleffner* fejét a falon zuzta szét, a két szegény nő úgy pusztult el. Három hónapig maradtam a kórházban, mire onnan kijöttem, hajam kihullott, koromfekete szakállam pedig teljesen megöszült.

Lánczaimat levették; oly sovány lettem, hogy a karikák az ágyban lecsuszak, azonkívül hűgymázos rohamaimban az örök attól félték, hogy valamelyiknek fejét zuzom be. Így aztán a főorvos lánczaimtól megszabadított.

Visszakerültem az osztrigba. Arról, hogy a bányába küldjenek, szó sem lehetett, mert még a járást is elfelejtettem. A hova letettek, ott maradtam.

Az osztrigban egészen másféle társaságot találtam. Lehetett vagy kétszáz férfi, s tán negyven nő; az emberi társadalom legundokabb alakjából. Gyilkosok, rablók, nagyhirű tolvajok. Csupán három lengyel szerepelt, mint politikai fogoly.

Halálra voltak ítélve, de a bitófa alatt kegyelmet kaptak életfogytiglani kényszermunkára. Ezekhez csatlakoztam, noha gyanus szemekkel néztek reám, midőn a szokásos lánczok nélkül kerültem közbük. Lassankint hozzáam szoktak.

A halottas házban folyton változó lakói egymásra vannak utalva. Mihelyt arról meggyőződél, hogy fegyvereztársad, ki hozzád akar simulni, nem kem, hanem ép oly szerencsétlen, mint magad, a legbensőbb barátság magasztos érzelme fogja el szivedet. A lengyelek verakata olyan, mely folytonosan remélkedéssel biztatja őket. Pénzüik bőven lévén, szokásra készültek, még pedig a legelső alkalommal. Tervük sem volt épen rossz, de a véletlen nagy tényezőjét nem igen vették számba. Több óvatosságra és mindenekelőtt több türelemre intettem őket.

Midőn megtudták, hogy *Saskin* hadnagyom erősen kap a pénz után, több ezer papír-rubelt akartak neki felajánlani. Erről lebeszéltem őket, mert magamon tapasztaltam, hogy csak addig kedvezett némileg *Saskin*, míg tudta, hogy pénzem van, azontul aztán úgy tett, mintha soha sem látott volna.

Uminski, a legidősb lengyel fegyveres valamiképen neszt vette, hogy az éjjeli őrzőjárt nem szokta maga után az osztrig kapuját bezárni, ha felügyelő tiszt nélkül teszi meg az előirt vizsgálatot. Ha tehát az őrzőjárt lámpása valamiképen elaludna, csakugyan nem volna lehetetlen az ajtón kiserenni. De ha a kísérlet rosszul üt ki, mindnyájan tiszzeresen bűnhődünk. Eszembe jutott a tobolszki vérfürdő, midőn a nekibőszült őrség, egy fegyveres megszökése miatt, kilenczven embert irgalom nélkül megölt.

Tiltakoztam az ellen, hogy két vagy három ember kedvéért annyian áldozatul essenek. A lengyelek megfogadták tanácsomat, de csak látszólag.

Velem nem igen törődtek az örök, mert látták, hogy a nélkül sem viszem már sokáig, sőt még a kormányzó is szemet hunyt, midőn a szokásos szombati szemléken lánczok nélkül elébe vánszorogtam.

A nyári hőség olyannyira elkábitotta az embert, hogy legfeljebb nappal alhattam egy pár órát, midőn társaim az udvaron jártak. Egy ily alkalommal észrevettem, hogy *Uminski*, tanácsom ellenére, *Saskin* hadnaggyal bizalmasan beszélget. Ugy tettem, mintha mely álomba lennék merülve. A szerencsétlen ember szemem láttára jókora csomó pénzt adott neki. Az is rémlett előttem, mintha *Uminski* nevemet kiejtette volna, sőt kezével helyemre is mutatott.

Éjjel nagynehezen fekhelyéhez csuszva, szemére vetettem megmondolatlan tettét, melynek szomorú következményeit nemsokára társaival együtt, de azonkívül valamennyien is érezni fogjuk. Az elbizakodott ember nem tagadta, hogy *Saskin* megvesztegette, ki állítólag megígérte, hogy szökését elő fogja segíteni az orvos kozbenjárásával.

Uminski álomport fog bevenni, és *Saskin* őt mint halottat a kamrába viteti. Onnan aztán könnyen megszökhet, míg koporsójába tégladarabokat raknak. Hasonlóképen tűnnek el *Uminski* társai.

Hiába kértem a szerencsétlen ifjut, hogy ne higgyen *Saskin* szavainak, ki például mindent elkövet ugyan, de csak olyformán, ha magát bajba nem keveri. Szavaim elhangzottak és néhány nap mulva *Uminski* éjszakának idején az őrzőjárt jelentése folytán, mint halott, csakugyan egy készen tartott koporsóba a halottas kamrába jutott. Ott azonban *Saskin* a koporsót bezszegette és harmadnapra az ily módon megölt *Uminski* a temetőben el is ásott. Mindezt úgy tudtam meg, hogy *Saskinnal* megláttam *Uminski* pesétygyűrűjét, melyet zsinórra fűzve nyakán viselt. *Saskin* valószínűleg kiáratotta a koporsót, hogy a halottnál található pénzt és egyéb értéktárgyakat zsebre rakhassa.

Azóta gondosan kerültem az alattomos szörnyeteget, noha több ízben úgy tett, mintha tőlem *Uminski* eltűnésére, illetőleg ennek halálára vonatkozó adatokat akarna megtudni.

Fogságom ötödik éve mult. Még tizenöt év, vagyis még háromszor annyi van hátra. Érzem és látom, hogy azt kibírni nem fogom, mert hosszas betegségem óta testi erőm naponként fogy.

A czár születése napján ürhúst kaptunk káposztával, azonkívül egy pohár kvaszt, (édes sört). Másnap még a szokásos darát is megvonták tőlünk, hogy az ünnepi eledel ára megtegyüljön.

Nem tudom, kinek juthatott eszébe ügyemben a rendőrmiszter nyakára járni. Augusztus elején, a kormányzó parancsára, ismét a kórházba jutottam, hol aránylag mégis jobban bínnak az emberrel, csakhogy aztán az osztrig őrei annál jobban megkínözzák a visszatérő fegyverest.

Nagy ámulatomra a kulai fegyveres-kórházban S—v tábornokot találtam, ki nagymérvű sikasztások és lopások miatt Szibériába küldetett. Az őt még a pokolban is őt léven, S—v tábornok a fegyveresbony daczára úgy bánt az orvosokkal, mintha a Nevski-Prospektben szemlélt tartana. Reám nem ismert, noha annak idején nem egyszer együtt mulattunk a téli palota fényes termeiben. Rokonom már előjérébe is kideszközölték, hogy a nagy férfi nem közönséges szállítmánnyal, hanem vasuton és kényelmes troikán utazott Moszkvából idáig, lánczot nem viselt, az osztrig borzalmait pedig még hirtől sem ismerte. Mindamellett ágya fölött neve mellé oda volt írva, hogy: „*az évre elítelt fegyveres*”. Ilyen a fegyveres arisztokráciájá.

A halottas ház ismét kiürült, és a mint halottam, az egyszer kivétel nélkül közigazgatási uton száműzött emberek voltak együtt. Kitűnő művészek, nagynevű orvosok, tanárok, tudósok, a hadsereg tisztikarának színe-java.

Visszakivánczoltam az osztrigba, a halottas házba, magamhoz hasonló emberek közé.

A főorvos, kinél jelentkeztem, avval ijesztett reám, hogy ezental már csakis lánczaimmal küldhetne vissza az osztrigba, ha beteg nem akarok maradni.

Mit bánom én a nehéz lánczot, hiszen ezt itt csak becületes emberek viselik, míg a tolvajok és sikkasztók — lásd S—v tábornokot — a nélkül járnak.

Mindezt természetesen csak magamban mondogattam amugy csendesen, mert különben alig kerültem volna el a bottal való újbóli ismerettségét.

Két heti várakozás után végre megjött a kormányzó parancsa, melynek nyomán egészségem tökéletes helyreállítása után ismét az osztrigba fognak kísérni.

A ravaszkepű örmény fegyházi kovács két segédet is hozott magával, kik aztán lánczaimat sovány csontjaimhoz mérten reám ütötték. Egészen új, és sokkal nehezebb lánczokat kaptam, melyeknek csörgése, midőn nyolcz fegyveres őt kíséretében az osztrigba sántítottam, a fél város kíváncsi közönségét az ablakokhoz csődítette.

Lépésemet nem bántam meg. Minden sarokból ismerős, kedves arcok tódultak felem. Sirva borultunk egymás nyakába. Nem mulasztottam el bajtársaimat a fekete birkára vagyis a bőrtöltő kémré figyelmeztetni, mely nélkül fegyveres szállítmányt és osztrigot még képzelni sem lehet. De bármennyire szemügyre vettük még a fiatal hajdon leányokat is, kik egyetemből

és egyéb iskolából ide kerültek, nem voltam képes a fekete birkát felismerni.

Az általános bizalom felém fordult, s midőn az örök ebédre menve, reánk zárták az ajtót, hamarjában elmondtam a tudnivalókat. Szibériából nincs menekülés! Ez legyen minden elítelt vagy száműzött fegyveres jelszava.

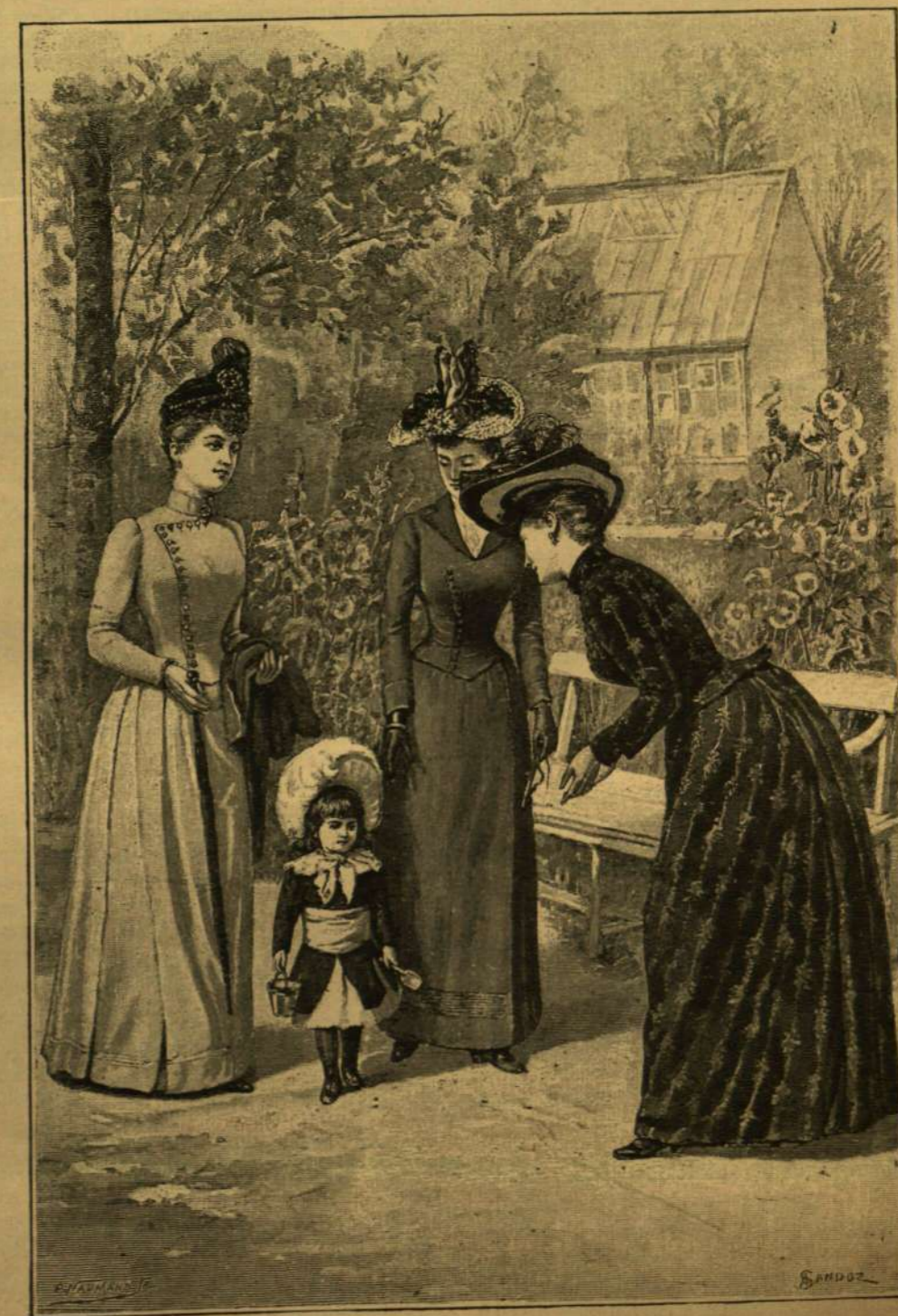
Panasz, jajgatás, konok ellenállás, dureszkodás nem segítene a bajon, sőt még nagyobb teszik a szerencsétlenséget.

Minden egyes politikai fegyveres a szabadság vértanuja, büszke legyen szerepére, melyet az isteni gondviselés neki szánt.

Az orosz kényuralom és zsarnokság napjai számlálják. Atyáink büneiért mi lakolunk, de mihelyt a bűnhődés mértéke megtelt, a szabadság hajnalra fog reánk virradni.

TAVASZI DIVAT.

Melegszik az idő, a téli ruha levánczozik testünk-ről, de mi még habozunk az új választással, nem tudjuk új öltözeteinket összeállítani. Nos hát mindenek előtt a czélszerű szerény utcai ruhákat szegezünk be, mert a nap oly hivatólag hiv a szabadba, a langyos szellő oly csábítóan hozza felénk a virágillatot, hogy vétket követ el, a ki nem rázza le magáról a téli fűtés szénporát és nem siet tele tudóval beszivni a friss ádító levegőt. De a távnyalógláshoz és a hegyekre való kirándulásokhoz erős, egyszerű ruha és tartós cipő szükséges. Azért szerezen be magának minden hölgy, ki az egészségre nézve oly hasznos nagy sétákat kedveli, a csinos zergebőr, lakk és kivágott cipők mellé még egy pár erős duplatalpu gombos vagy fűzős, igen magasra cipőt, melyet még egy csinos posztó fél magaslav kiegészíthet, ha a turista-ruha nagyon rövid. Mellékelt képünk is

TAVASZI RUHÁK.

esupa egyszerű mintákat mutat be, hol a szoknya minél simább, a derek pedig többnyire mellénykével készülnek.

A kis világos gyermekruha könnyű kelméből készül: nagy himzett selyem és himzett gallér alkotják a fő díszét. A gyermekalakok igen nagyok és hátratrévék, legnagyabb szalaggal vagy virággal díszítve, de nagyon díszes öltözethez fehér struczoll is alkalmaztatik.

A baloldalon látható hölgy ruhája igazi kirándulási ruha. szürke szövettől készült, a sima szoknya minden draperia nélkül többször le van varrva az alján, hátul mely ránczokba szedve. A sima derék hosszabb a csipőkön, mint az eddig divatban volt, fehér gyöngyházgombok díszítik, az álló gallér pedig oly magas, a mint csak lehet. Az ily egyszerű ruhát jóformán egész éven keresztül lehet hordani.

A középső alak erős fekete serge-ruhát visel. A szoknya elől befelé rakott mely ránczba van rakva, hátul pedig mely plissében. A deréknek dupla eleje van, az egyik mellényt képez, a másik pedig szélesen kihajtvá nyílik ki. Csinos matrécscsokor egészíti ki az öltözetet. Az újjak simák és szűkek.

A gyermek felé hajló nő ruhája ép oly egyszerű, mint a többieké, őzbarma kashmir a szövete, s minden dísz nélkülöz. E sima ruhákhoz persze nagyon szükséges kirándulásokra a hosszú köpeny, kisebb sétákra pedig a kis kabát vagy mantille. A hosszú köpenyekhez legcélszerűbb a sima vagy melirozott cheviot, a finom posztó igen kényes, de különféle divatszínekben lehet viselni, bársonyujakkal vagy paszománydíszekkel ékítve. A kis kabátok majd mind hajtókákkal készülnek, himzés, selyem vagy szinorzat-díszszel. A skót koczkás szövettől készült kabátok nagy divatban vannak és épen nem

Eötvös mellszobra a Svábhegyen. Báró Eötvös József sokat lakott a Svábhegyen, s ott írta művei egy részét. Nyaralója most mulató hely, de a svábhegyi közönség kegyelettel emlékezik a költőre és államférfira, s gondoskodott, hogy külső emlék is figyelmeztesse a kirándulókat. A svábhegyi táncmulatók tisztá jövedelméből oly nagy összeg gyűlt össze, hogy a svábhegyi nyaralók elkészítették Strobl Alajossal Eötvös József báró mellszobrát. A szobor helyéül a fogaskerekű vasut felső állomása előtt levő területet jelölték ki, melyet e célra már parkoznak is. A felállítás és leleplezés május hó folyamán fog megtörténni.

A műkedvelő fotografusok kiállítására e hó 17-ikéig lehetett beküldeni a tárgyakat. A kiállításban részt vesznek Mária Terézia főhercegnő és Ferdinánd toszkánai főherceg is és igen sokan a főrangúak közül. Érdekesnek ígérkezik a tudományos osztály, melyben Konkoly-Thege Miklós és Gothard Jenő csillagászati fényképei mellett Eötvös Loránd báró, Molnár Andor dr., Wartha Vince dr., Pontacek József dr., továbbá számos geológus és egyéb szaktudós kiállításra tanusokká a fotográfia fontosságáról a tudományokra nézve. Külföldi tájakat sokan mutatnak be, így Dechy Mór is, a ki a kiállítás meglátogatására Odesszából jött fővárosunkba, de legzadagabb a hazai tájképek gyűjteménye, melyben az ország minden részéből találunk eddig teljesen ismeretlen, gyönyörű tájképeket. A kiállítási katalógus, melyhez Roskovics Ignác díszes czimképet rajzolt, rövid idő múlva megjelenik.

Az első hazai takarékpénztár alapítványa. Az első hazai takarékpénztár által tett 250,000 frtos menház-alapítványa vonatkozólag a fővárosi tanács már megtette mindazon intézkedéseket, a melyek az alapítvány életbeléptetésének feltételeit képezik. A menház részére szükséges 2000 négyszögöl területet már a napokban kiválasztják.

Sárocy Gyula emléke. Az aradi Kölesy-egylet május elején fogja leleplezni Borossebesen a Sárocy Gyula szülőházát jelölő emléktáblát. A leleplezési ünnepélyre a fővárosi irodalmi egyleteit is meg fogják hívni.

A Margit-sziget már a tavasz egész pompájában díszlik, és naponként sokan fölkeresik a főváros eme virágos kertjét. A furdői évszak május első napján kezdődik s akkortól kezdve a gózhajók félóránként közlekednek a szigettel. A furdőben, mely máris rendelkezésre áll a közönségnek, az igazgatóság több czélzserű utasítást tett.

Kitüntetett tudós. Kruspér Istvánt, a műgyetem tanárát, a napokban a francia közletársaság a becsületrend kereszttel (Legion d'honneur) tüntette ki ama tudományos érdemek elismeréséül, melyeket a tudós tanár a mértékhatásként körül szerzett. A jelvényt és okmányt a napokban nyújtotta át a műgyetem rektora Kruspérnak. Az érdemes tudós volt az, ki még 1872-ben a párisi nemzetközi mérték-konferencián a normál méter hiányát felfedezte s javaslatára helyesbítették is.

Stanley, a nagynevű afrikai utazó, e hó 18-ikán Párisba érkezett, hol a tudományos körök nagy kitüntetésekkel fogadták. Innen Brüsszelbe megy, hol a belga király kihallgatásán fogadja. Stanley legutóbbi nagy útjáról szóló művét már megírva hozta magával.

Kondor keselyű Eperjesen. Nálunk fölötté ritka madár került fogságba Eperjesen, pompás kondor keselyű (sarcophagus gryphus). Eperjesi vadászok a Simonkán, az eperjes-tokaji hegység egyik csucsán, óriás madarat pillantottak meg, mely a vadászbecsket megtámadta és az egyiket el akarta hurcolni. A vadászok zavarban voltak, mert csak sőrétre töltötték meg a fegyvereiket. De nem habozhattak és egyikük oly szerencsésen lőtt, hogy a madarat halántékon találta és ugy elszédítette, hogy megkötözheték és veszély nélkül szállíthatták Eperjesre. A tüzetesebb vizsgálatnál kiderült, hogy a madár egy pompás kondor, mely bámulatos módon a Kárpátokba tévedt. A madarat orvosi ápolás alá veték, teljesen meggyógyult és most egy gazdag kereskedő özvegye házában legszebb díszét képezi. Már meg is keresztelték; neve Cézár.

x — A polgármestertől hitelesítve. Gya (Moraország). Tekintetes úr! Tisztelettel tudatom önnek, hogy óhajtatás szives készséggel teljesítem. Varrónó létemre idő életmódot folytatván, már hosszabb idő óta gyomrom nagyon fáj, étvágyam elveszett s emésztési zavarok bántottak, de a midőn az ön svájci labdacsaiból egy dobozzal elfogyasztottam, azóta sokkal jobban vagyok, mért is ezennel szivesen nyilvánítom, hálás köszönetemet. Hatalmas gyó-

gyítőerejü készítményét, minden hasonló bajokban szenvedőknek a legmelegebben ajánlva, maradok háladálos lekötézettye: Prohaska Emma, varrónó. Ez aláírás valódiságát bizonyitom: Valenta, polgármester (P. H.) Gya kir. város polgármesterei hivatalától. Brandt Richard gyógyszerész svajcsi labdacsaiból (egy doboz ára 70 kr.) a gyógyszerárakban kaphatók, de meg kell nézni védőjegyét, mely fehér kereszt vörös mezőben, s Brandt Richard névaláírását.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a következő napok alatt: BALÓ SÁNDOR, kolozsvári ref. lelkész, egyházmegyei jegyző, nagy tiszteletben élt pap, jeles egyházi szónok, kinek 52 éves korában szívrohamban bekövetkezett halála mindenütt nagy részvétet gerjesztett. — Gróf Török László, zempléni nagybirtokos, kit két év előtt a Schvartzer-féle intézetbe adtak ápolására, 51 éves korában, s holttestét Ágry-Kázmétra szállították. — VARGA EMIL, nyug. altábornagy Bécsben, ki az 1859-iki olasz hadjáratban tűnt ki, s a königgrätzti csata előtt 6 volt az, ki mint huszárkapitány kímélésre volt kiküldve s jelentette Benedek tábornagynak, hogy Bürglitz felől nagy ellenséges sereg (Frigyes trónörökös serege) közeledik, de Benedek nem hitte el. — BÜMCHER JÁNOS, a brassómegeyi Keresztényfalva agg eváng. lelkésze, 84 éves. — SZINTAY LAJOS, nyug. törvényszéki bíró, 71 éves, Szatmáron. — LAZAR TIRUSZ, nagy-ajtai aljárásbíró, 43 éves, Nagy-Szebenben. — ORBÁN SÁNDOR, nagyváradi egyik ismert polgára, 84 éves korában. — ID. HITTEG GYULA, nyug. gazdatiszt, 58 éves, a nógrádmegeyi Szécsényben. — PANRZAK MÁTÉ, kir. sőtárnok, Trsztona díszpolgára és 1848—40-iki honvédszázados, életének 75-ik évében Turdosban. — MARTINOVICS JÁNOS, a fogarasi polg. és keresk. középiskola tanára, 30 éves, Székelyudvarhelyen. — BELIK VILMOS, ügyvéd, torontálmegeyi bizottsági tag, életének 74-ik évében, Nagybecskerekben. — Deési DADI DOMOKOS földbirtokos, 64 éves korában Kisujszálláson. — PENTER FERENCZ, a debreczeni tanító testület derék tagja, 32 éves. — FRIDRICH ERNŐ, járásbírósi tisztviselő, 30 éves, N. Kikindán. — HOFFMANN KÁROLY, tekintélyes iparos, sok ideig városi képviselő, 68 éves, Pécsen. — JAKABFALVY GUSZTÁV végzett jogász, 22 éves, ki önképzővel vetett végzet életének, Budapestén. — BOTKA ANTAL, ügyvéd, 43 éves, Székes-Fehérváron. — VÁRADY JÁNOS, Vác város aljegyzője, 43 éves. — BLEYER PRKÁS, az első heber nyomda tulajdonosa, Munkácsán. — SZIROVY KÁROLY, fővárosi számtanácsos, buzgó és becsült régi tisztviselő, 64 éves korában. — Dr. PÁTERFI JÓZSEF, Maros-Tordamegye nyug. főorvosa, 63 éves, Maros-Vásárhelyt; ugyanott SZEREMLEY SÁNDOR, 57 éves. — KOVÁCS KÁROLY, uradalmi tiszt, régi honvéd, 58 éves, Bánffy-Hunyadon. — BÁRNYI KATALIN, az erdélyi arisztokrácia egyik tisztelt és jótékonyaságáról ismeretes matrónjája, 79 éves, Kolozsvárt. — Özv. báró VOSS JENŐÉ szül. Szapáry Eliz grófné, néhai Szapáry Antal főajtóállómester leánya, gróf Szapáry Gyula miniszterelnök nagynéje Bécsben, 63 éves. — Dr. FEJES ISTVÁNÉ, szül. Fogarasi Ilona, a Szatmár és Vidéke szerkesztőjének neje, 26 éves korában Szatmárrt. — HORVÁTH ZOLTÁNNÉ, szül. Márkus Etel, a nemzeti színház tagjának neje, pár év előtt a vidék egyik kedvelt színésznője, Budapestén; ugyanitt JOZSEFUSZ MARIA ILONA, az 'isteni szeretet leányai' szerzetének tagja 20 éves korában. — IRMA, a soproni Orsolya-szűzek tanítóképzőintézetének IV. éves növendéke, 24 éves, Nagy-Szombatban. — LEROCZKY JÓZSEFNÉ, szül. Matuska Irma 31 éves. Sárospatakon. Özv. DORSÁNSZKY GÁBORNÉ, szül. Török Zsuzsanna, életének 76-dik évében Somogy-Turban. — Özv. ALBER MATYÁSÉ, szül. Rátzky Johanna, budapesti háztulajdonosnő, 70-ik évében. — Özv. VIDOVICH FERENCZÉ, szül. Novák Petronella Pece-Szöllősen. — CSORBA RÓZSA, 21 éves korában, Keekeméten. — BRÜNDL ANTALNÉ, szül. Brauneis Terézia, magyar államvasuti ellenőr neje, 49 éves, Aradon. — Báró TUNKEL OTTÓNÉ, sz. Weisz Karolin, az angyalföldi tébolyház gondnokának neje, ki hosszas idegtéttségének fegyverrel vetett véget. — GOMPERCZ MÓRNÉ, szül. Freyberg Regina, fővárosi nagyparas neje, élete 69. évében. — GYAGYOVSKY VIKTORNÉ, szül. Ember Ilona, 35 éves, N. Váradon. — SCHOLZ JÓZSA, az operaház volt tagja, hosszabb szívenedés után, 21 éves korában Budapestén.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

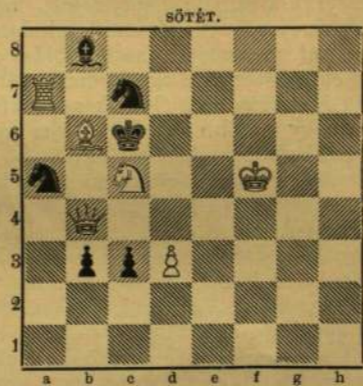
Gyöngyös. M—i. Levelét, mely lapunk iránt élénk érdeklődésről tanusokká, szivesen vetjük. De az indítvány, hogy a Vasárnapi Ujság füzetes (kisebb alakú) kiadása egyszerre adassék ki a heti kiadásal, nem praktikus s technikai okokból ki nem vihető. Ha ugyanazon képeket és szöveget kétféle kiadásban egyszerre kellene kiadni, két példányban kellene elkészíteni a képeket, s kétszer szedetni ki a cikkeket, a mi a kiállítási költségeket annyira növelné, hogy nem lehetne lapunkat és füzeteinket olyan olcsó áron adni, mint most. Oly olcsó áron, hogy lapunk semmivel sem drágább, sőt olcsóbb, mint a külföldi nagy nemzetek hasonló terjedelmű és kiállításon lapjai, pedig az angol, francia, német hírlapirodalmi vállalatok a magyar lapok közönségének ezereivel szemben

legalább is tízezeret számíthatnak, ha nem többet. Kegyed bár méltánylattal szól lapunkról: külső kiállítás és képek tekintetében még többet kívánna, — mert lapunkat azokkal a külföldi lapokkal hasonlítja össze, a melyek világnyelven levén irva, nemcsak nagyobb közönség számíthatnak, hanem egyszerűsind drágábbak is, előfizetési áruk jóval meghaladják a Vasárnapi Ujságét. A V. U. is sokkal többet adhatna, ha előfizetési árát évenként csak 1—2 frttal emelnék. De vajon helyes lenne-e az, s nem románk-e ezzel oly terhet arra a jó magyar közönségre, melyet hazánkban a külföldi nagy nemzeteknél természetesen nemcsak kisebb, de részben szegényebb közönsége, — az a hazafias közönség, mely minden kulturális fogalomnál ugy is, annyira igénybe van véve, — nem bírna meg, vagy legalább is nem szívesen venne. A Vasárnapi Ujság hadd tekintse feladatának ezentul is azt, a mit eddig, hogy a nagy magyar közönség közölsége legyen.

Milyen volt ő? Hogy ily sikerüljön, ahhoz Heine humora és ironiája kell, közepesről költő kezében izetlenné válik. Az Őszi idő jobban sikerült, de az is csak középzszerű. A—B—C. Zongorámdúl. Fecskeféjtes. Kár, hogy a mit érez és gondol, nem tudja elég jól, elég költőleg kifejezni. Az elsőben a verselés is nagyon döcögős.

SAKKJÁTEK.

1598. számú feladvány. Pospisil József-től.

Világos indúl a s negyedik lépésre matot mond.

Az 1591. számú feladvány megfejtése.

Heateote G.-től.

Megfejtés.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.

1. Vg6—g6 Kd4—e5 (a) 1. ... Kd4—e3 (b)
 2. Vg6—g7 t. sz. 2. Vg6—g1 t. sz.
 3. Vg7—e7 v. Hc1—g2 3. F v. H mat.

b. c.

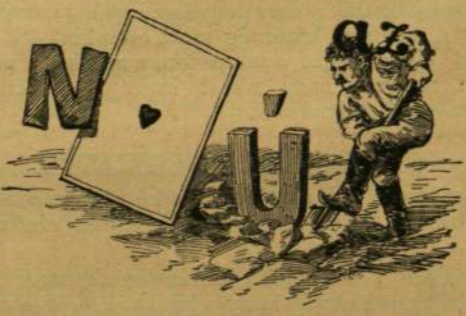
1. ... c3—c2 (c) 1. ... Kd4—c4 (d)
 2. Vg6—d6 t. sz. 2. Vg6—d6 t. sz.
 3. Vd6—d2—c5 mat. 3. Vd6—c5 mat.

Világos d. Sötét

1. ... h3—h4
 2. Vg6—h6 t. sz.
 3. V v. H. mat.

Helyesen fejtették meg: Budapestén: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Babocsay Béla. — Tarnócson: Németh Péter. — Nagyhörösön: M. — A nagyhörösi polgári kör sakk-kezelője. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 13-ik számában közölt képtalány megfejtése: Kárterítési kereset.

HETI-NAPTÁR, április hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israellita
20V. E 2 Miserieord	E 2 Viktor	S 6 Herodion	30 Rosch.
21H. Anzelm pk. e.	Oda	9 Eupszj vt.	1 Ijar
22K. Sotér és Cajus	Cajus és Sotér	10 Perenz	2
23S. Béla pk. Berta	Béla	11 Antipa	3 Man.
24C. György	György	12 Vazul pk.	4
25P. Márk ev	Márk	13 Márton pk.	5
26S. Klétus és Marz	Klilt	14 Arisztark	6 S. P.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65 p. Met. — glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Dessins) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépot G. Henneberg (K. und K. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

HIRDETÉSEK

MÖSSMER JÓZSEF

Háztartási szükségletek és kihazasítási kelengyek számára ajánlja
 vászon- és fehérnemű raktára «A MENYASSZONYHOZ»
 BUDAPESTEN, Koronaherczeg-utca 12. szám.
 dus választékát mindennemű
 vészonnak, rumburgi, creas, hollandi és lepedővászon, asztalmentek, kávéterítékek, crépe-terítékek, canavas-teríték, és abroszok, törülközők, abroszok, asztalkendők, bolyhos törülközők, furdó-törülközők, chiffonok, Madapolám, shirring, oxford, creton.
 Zsinór, pique és női baroet, fehér és szines himzések, legujabb batistok, zephyr és mosó ruhakelmék dus választékban.
 Szines ruhabatiszt-zsebkendők darabja 15 kr.
 Agyvenetek, párnahéjak, paplanlepedők, alsólepedők, plumeaux, férflingek, lábbraválók, férflarhisnyák, alsóderekak, zsebkendők, női ingek, nadrárok, hálókötösök, fésülököpenyek, harisnyák, fü- és leány-fehérneműek minden kor szerint, chiffon és vászonból, fehérnemű újszülöttek számára, nagy választékban.
 Minták és árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.
 Utánvét mellett megrendelések gyorsan és szolidan teljesítettek. 4191

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestén megjelent és minden könyvtársnál kapható:

BÉLYEG ÉS ILLETTÉKEK ÁTNÉZETI TÁBLÁJA.

Irodai használatra összeállította és kiadta

GÁLFFY FERENCZ

pénzügyi fogalmazó a pozsonyi kir. pénzügyigazgatóságnál.

Ára 1 frt. Postán bérmentve megküldve 1 frt 5 kr.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN

cs. kir. és m. kir. szab. chronometer és műirás, földalója az első egyedüli kulcs nélküli földaló remontoir inga-órának stb. stb.

ORÁK 10 ÉVI JOTALLÁS MELLETT ARANY ÉS EZÜST ÉKSZERTÁRCAK RÉSZLETFIZETÉSRE

London 1871. Keekemét 1872. Bécs 1873. Ujvidék 1875. Szeged 1876. Páris 1877. Székesfehérvár 1879. Budapest 1885.

Levélbeli megkoresésekre pontosan választottak. Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pont. eszközöltetik.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestén megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította

GRÜNWARD BÉLA.

Első rész: A közigazgatás feladatai.

I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.
 II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.
 III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.

Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében.
 IV. kötet. (befejező) A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.

Harmadik, bővített és javított kiadás.

Ára füzve 12 frt.

A négy kötet csak együtt kapható.

A balatonfüredi gyógyfürdő

május 25-én nyitattik meg.

«BALATON-FÜRED» enyhe és egyenletes klímájánál és kitünő juhavó intézeténél fogva különösen ajánlható: idült légesőhurut és tüdőbántalmaknál; égvényes sós, szénsavas vasas források, hideg és meleg szénsavas fürdők, gózfurdó s a női és férfi uszodával ellátott balaton-fürdői javulak: gyenge emésztés, idült gyomor- és bélhuzam-, vesemedence- és hólyaghurut, hasi pozsga, máj, lép, aranyér és női bántalmak ellen; továbbá vérszegénység, sápkór és görvélykór, általános gyengeség, gerinczagy és idegbántalmaknál.

Rendszeres szőlő-kúra szeptember 1-én kezdődik.

Díszes gyógyterem, elegáns éttermek, terasse, kávécsarnok, fődött sétány, jó zenekar és szini előadások, vízisétátra kényelmes és biztos angol csónakok s vitorlás hajók, bál, tombola, jó restauráció — Wild vezetése alatt — szép és kényelmes butorozott lakások, posta és távirati hivatal, jól rendezett gyógyterem. — B.-Füredre vonatkozó ismertetések kaphatók minden könyvkereskedésben és a furdőben. A furdőintézet rövid ismertetése kívánatra ingyen megküldetik.

A közlekedés, déli vasuton Budapestről — naponként kétszer — Bécs és Kani-zsától Siófokig, innen a Balatonon át 3/4 óra alatt a «Kelen» új gőzhajóval történik, továbbá a nyugati vasut vesprémi állomásától, honnan az ott kelni számban levő kényelmes bérkocsikon és kellemes uton, másfél óra alatt juthatni Balaton-Füredre. — Vasuti saisonjegyek 33 1/2% kedvezményvel, mindennap Budapestről B.-Füredre és vissza 3 napra érvényes jegyek félórán kaphatók. — A furdő-intézet rendelés-fő-orvosa: Dr. Huray urad. orvos: Gemál. — Lakás megrendelések, (melyre előleg küldendő) a furdőintézet igazgatóságához intézendők Balaton-Füredre. — Lakások június 15-ig és augusztus 30-tól 30% alacsonyabbak. — A b.-füred-i ásványviz főraktára Budapestén Edeakty L., m. kir. udv. és szerb kir. udv. ásványviz-szállítóval; és kapható még Székesfehérvárott Birkmayer és Veszprémben Kiss fűszerkereskedésében. (Utányomat nem díjaztatik) 4201 A furdőigazgatóság.

A legjobb brünni szöveteket Feredeti gyártárák mellett a Siegel-Imhof féle finom posztógyár szállítja BRÜNNEN.

Egy elegáns tavaszi vagy nyári uri öltönyhez elegendő egy szelvény 3-10 mtr hosszúságban, a mi megfelel 4 bécsi rőtnök. 1 szelvény ára 4.80 közönséges 7.75 finom 10.50 nagyon finom 12.40 legfinomabb

valódi gyap uból. Továbbá nagy választékban kaphatók: Selyemmel átszőtt kamukarok, felöltőkhoz való szövetek, vadászok és kirándulók részére lodenok, peruvienne és tosking szalon-öltönyökhöz, rendezet szerzet megválasztott posztók hivatalnokok részére, mosható szövetek urak és gyermekek részére, valódi piget, mellényzsebek stb. Kérésre get vállalatunk, hogy jó árut, mintaszerint a legpontosabbban szállítsunk. Minták ingyen és bérmentve.

Pótlékul szolgálnak 4183 Szalmakalapok helyett a chevalier-kalapok, 45 gramm, mint könnyű, puha kalapok minden szalmakalap fölött élyben részesítendő; rendkívül szivós nemzöl vannak és formájuk is mindenkinnek jól áll. E kalapok fekete, barna, drap, sítészterke, világos biberiszinben és világos szürkőben (fő színekben) vannak. Árak csak frt 3.50. Szállítja Pichler Antal cs. és kir. udv. kalapgyáros Grätz, Steierország.

Szállítás postautánvét mellett! Csomagolás ingyen. Fejnagyság (körület) centiméterben kéretik.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestén megjelent és minden könyvtársnál kapható

AZ ELMEKÓRTAN TANKÖNYVE

ORVOSOK, BIRÁK ÉS ÜGYVÉDEK SZÁMÁRA

IRTA

Dr. SALGÓ JAKAB

A lipótmézlel orsz. tébolyda előadóorvos, az orsz. közegészségi tanács rendkívüli, a budapesti m. kir. orvos-egylet reáns, a belga «société de médecine mentale» a párisi «société medico-psychologique» lev. tagja.

Ára füzve 2 frt.

Salgó elmekörtana, mely szerző német tankönyve második kiadásának nyomán, de nem mint annak fordítása, jelenik meg, orvosi irodalmunkban egy nagyon is érezhető hiány pótlására van hivatalva. Az elmekörtan egy orvosi, mint törvényszéki és társadalmi oldalá mind égetőben érezteti fontosságát és eddigi elhanyagoltását, ugy hogy az e szaktudományval való behatóbb foglalkozás előtt sem az orvos, sem a jogász ki nem térhet. — Salgó könyve, mely a szaktudomány mai álláspontjának teljes figyelemvételével szorosán az észlelésből indul ki, bő tapasztalati anyag felhasználásával lehető tömören, és a mindennapi gyakorlatra való tekintettel eligazodást nyújt az elmekörtan bonnyolult kérdéseiben, ugy az orvosnak, mint a bírónak és ügyvédnek.

Alapítottatott 1857-ben. Steinschneider Jakab I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros, 6 es. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója, számos kitüntetések és szabadalmak tulajdonosa.

BUDAPEST, Király-utca 79, saját házában, bátorodik a tisztelt közönség figyelmébe ajánlani úsan felszerelt raktárát az ágynemű szakmába vágó összes cikkekben, mint közönséges, finom és legfinomabb paplanok, ágynétek, lószőr és tengerfü matracok, szalmazsákok, polkroczok és takarók, tollak és pelyhek vasbutorok, továbbá szőnyegek és függönyök, nemkülönbön diván- és asztaltakarók, stb.

WELDLER ÉS BUDIE fehérmű és kelengye-gyár budapesti raktára. Minden fajtájú fehérműek, különösen pedig teljes kiházasítási felszerelések a legmértékeltébb árakon. Rajzok és árjegyzékek bérmentve és ingyen.

HYGEA HAJ-BALZSAM. Kétféle hajfenntartó. E hasonlíthatatlan készítmény erősíti, szépíti és tisztítja a haját; ősz hajnak fiatal színt és szépséget visszahozza. Nem hajfestő szer — hanem hatása a hajgyökérre irányul. Orvosi tekintélyektől megvizsgálva és ajánlva. 1 palackkal frt 2.50. — Kisérleti üveg frt 1.50. Kizárólag Dimitrijevic S. gyógyszerésznél, Aracsaban (Franyova), Bánát. Kimerítő leírások és használati utasítások kívánatra ingyen és bérmentve.

Kárpitos butorok Asztalos butorok nagy választékban, minden alakban, ezekhez a legújabb szövegek Haas Filop és Fiai cégtől. Mely tisztelttel Karner József, kárpitos-mester.

50 év óta sikerrel használtatik! zepült és májfoltokat, valamint az összes börtisztítánszereket el-árvoltja jóállás mellett a Spitzer-féle seplő s májfoltt elleni arzenkes és Saluator-zsappan alódi minőségben egyedül csak a 115 év óta fennálló Saluator-gyógyszertárban Eszéken, felsőváros Diána J. G.-nél apható. Hatása előmozdítja, a Spitzer-féle salikus mosóvíz használata által, 1 üveg ára 50 kr. Ajánlom makacsabb börtisztítánszerekkel a Milicz-arzenkesöt, 1 tégely ára 60 kr. Kétféle lyoni rizspor 1 doboz 1 frt, kis doboz 50 kr., 1 tégely pitzer-kenőcs 35 kr., 1 darab Saluator-zsappan 50 kr. fűtán többféle utazások léteznek, a Spitzer és Milicz kenőcs ez használandó zsappanba saját cséggem be van nyomva és csak zen cséggemmel ellátott Saluator zsappan tekinthető valódinak. Spitzer-kenőcs födelén pedig a Saluator-fej dobtor nyomásban a feltüntetve. — Raktár Budapest Török József gyógyszerárában, király-utca 12. szám. Postai megrendelések utánvétel mellett azonnal eszközöltetnek. Elismerő levél. Győr (Torontál m.) 1889. júl. 6. Tisztelt uram! A mult hóban küldött 3 adag seplőkenőcseszel b. nagyon meg vagyok elégedve. En ugyanis már 18 éve, hogy sen kitűnő hatás arzenkesöt öntől a legnagyobb megelégedéssel veszem és biztosítom, hogy megrendelői száma szépen yarapodott általam és fog is. Ugyisint most is kérek 6 tégely seplő elleni arzenkesöt egy barátom számára. Üdvözlettel Várkonyi Sándorné.

TERMÉSZETES BILINI SAVANYVIZ Legkiválóbb képviselője az alkalikus savanyúvizeknek! (33,6339 szénsav. natron 10,000 részben) mint gyógyforrás évenként növeli elismert jó hírnevét, a azoknál a legkitűnőbb diétikus italképző. Édeskuty L. kában a nyári hónapokban pohárszáma is kapható. Pastilles digestives de Bilin (Bilini emésztési czukorkák) biztos szer mindennemű emésztési zavarral ellen, mindig friss minőségben van készletben a fórkattárban. cs. és kir. és szerb cs. és kir. k. udv. szállítóval Budapest, Erzsébet-tér 8. Kapható azoknál minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben, szállóházban és vendéglőben. Pastilles de Bilin a legtöbb gyógyszerárban és gyógyszerár kereskedésben.

Poloskák, svábbogarak csótánybogarak, molyok, hangyák, bolhák, legyek stb.-ket biztosan és gyökeresen kiirtja csak az én minden rovarirtó porom

dobozokban 1 frtjával kisebb 30 krajával. Azonkívül ajánlom különlegességű gímét, a. m. sváb- és csótánybogár-irtó-porot dobozokban 1 frtjával, kisebb 55 krajával; moly- és hangya-irtó-por dobozokban 1 frt, kisebb 55 kr. és 30 kr. Elpusztíthatlan meza-futatók, melyek segítségével a rovar, moly vagy oroszbogárpor egyformán szétszórható és a legkisebb hasadékokba behelyezhető. Egy darab ára 40 kr. Poloska-irtó-szess butorok számára. Egy nagy üveg 50 kr., egy kis üveg 30 kr. Felülmúlhatlan hatású poloska-irtó-szess, falazat számára. Festésnél, meszelésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mézbe vagy valokutba keverésbe alkalmas. Egy pintes üveg elegendő egy közepes méretű szobrára. Ára 1 frt. — Cs. és kir. szab. a maga nemében egyetlen hatása

patkány- és egér-irtó-szer!!! (Nem vére!) Csak rágó állatoknak hatálos. Egy bádog-doboz ára 1 frt, 6 doboz 5 frt o. é. Vidéki megrendelések 1 frt-on alól nem eszközöltetnek. Nagyban vevők jutányos árlevegőben részesülnek. Az összes fentvezett gyártmányaim megfélelő magyar és nemet használati utasításokkal el vannak látva. — Valódi minőségben nagy és kisebb mennyiségben kaphatók: m. kir. szabad. vegyészeti termények gyára, hova minden írásbeli megrendelés intézendő. Fiókraktárak Budapest: Szilber Antal veje, VII. király-utca és károly-körút sarkán, b. Orzsy-féle házban; Thaler József, V. nagykorona-utca 12. szám; Takács Lajos, IV. Hatvani-utca 19. sz.; Gaizler Béla, I. vár, tárnok-utca 6. sz.; Weninger M., II. fő-utca 28. sz., és Magyarországon a legtöbb fűszerkereskedésben.

REISS B. Budapest, VII. király-utca 47. sz., I. em. hova minden írásbeli megrendelés intézendő. Fiókraktárak Budapest: Szilber Antal veje, VII. király-utca és károly-körút sarkán, b. Orzsy-féle házban; Thaler József, V. nagykorona-utca 12. szám; Takács Lajos, IV. Hatvani-utca 19. sz.; Gaizler Béla, I. vár, tárnok-utca 6. sz.; Weninger M., II. fő-utca 28. sz., és Magyarországon a legtöbb fűszerkereskedésben. Tessék csak «Reiss B.-féle» gyártmányt kérni!!!

Legújabb vonós népzitara szabadalmazott. 2 frt. Ezen legújabb hangszereket a hozzáadott utasítás szerint, bárki azonnal megtanulhat, és legott a leg-szebb zenedarabokat előjátszhatja. Ajánlható tehát mindazoknak, kik esékely összegért élvezetes órákat kívánnak maguknak szerezni. A vonós népzitara ára vonóval és utasítással együtt 2 frt. Utánvétel mellett a csomagolási költséggel együtt 2 frt 10 kr. 2 frt 33 krajn előleges beküldése ellenében a hangszer bárhova bérmentve megküldetik. Minden egyéb hangszerekről és hangszer-kellékekről szóló kimerítő képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik. Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön kiadásban. M. denemű hangszerek javítása szak-szerű pontossággal elvégeztetik. Használt hangszerek cserébe is elfogadotnak.

Sternberg Armin hangszerkészítési ipartelep Budapest, Kerepesi út 36. sz. a.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő Budapest. 35° R. meleg artzi kénos forrás, nagyszerű fürdőház, porcellán-márvány-, kád- és köfürdők zuhanykésülékkel, villamos fürdők. A szt.-margitszigeti héviz mint fürdő, vagy belsőleg, vagy belézésre kitűnő eredménnyel használtatott a következő kóralakok ellen: Csúsz, zsákak, idült kötegek, külsőtecsk után fellépett izadmányok, ugszintén hashártyalob és méhántalmakkal járó izadmányok, görvély és bujakor, máj-, gyomor-, bél-ántalmak, idült székrekedés, hólyagurut, női bántalmak, garat-, gége-, tüdőhurut, hűdesek és idegbántalmak. Utóbbiak ellen a villamos fürdők alkalmazatiak meglepő sikerrel. A szigetén nagyszerű pormentes sétányok, ritka szépségű virágker-tészet, 300 minden kényelmelem berendezett szoba, társalgási terem bel-és külföldi hírlapokkal ellátva, posta, telefon távirda-összeköttetéssel, gyógyszerár, hol mindennemű ásványvíz is kapható. Rendelő fürdőorvos: Dr. Bauer Antal, főhercegi udvari orvos. Naponta katona- és népzene. Hajóközlekedés a fővárossal félóránként. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő- és menedgyégnél előnyben részesülnek. Fürdő-idején tartama május 1-től október 1-ig. Lakások megrendelése a szigeten a felügyelőségi irodában. 4199 Szt.-Margitsziget gyógyfürdő felügyelősége Budapest.

Nehéz hallást mindennemű rossz hallást, különösen makacs és idült eseteket, gyorsan és tartósan gyógyít a hallást gyógyító készülek német bir. szab. 39814, angol szab. 5836. Közelebbit: J. C. STEINBRÜCK, Berlin NW. 21, Spenerstrasse 9. Számos bizonyítvány, a többek közt: «Nyolcz év óta szenvedett leányom nehéz hallásban. Használtam tehát o készületeket is, és legnagyobb örömmel beismerem, hogy leányom, ugy mint az-előtt jól hall.» Berlin, 1889 augusztus havában. Jaenike A., szolg. k. vasuti felügyelő. Kleiststrasse 40. Mint legújabb ajánlatik: a viselésnél majdnem láthatatlan egy-szerű és villamos halló-készületek (mikrofon). 4155

Az kétségtelen, hogy gyakran egészen egyszerű, könnyen beszereshető háziszer meg-lepően gyors gyógyulást szorzott. «A Beteg-barát» című kis íratban még bizonyítékokat is találunk arra nézve, hogy még hosszsz, reménytelennek nevezett esetekben is, gyógyu-lás állott be. Minden betegnek el kellene olvasni azon könyvet; Richter kiadóintézete Lipsében ingyen megküldi.

SZOBRÁNCZ-FÜRDŐ négy ásványos forrásának hideg sós-kénos vize biztos se-gélyt nyújt mindennemű bőrkütségekben, gyomor- és máj-bajokban, görvélyes betegségekben, csúszos és köszvé-nyes bántalmaknál, dagasztók, vértódlulás, szemgyen-gülés, nemi bajok és kövérség ellen. Az újabb berendezés és átalakítás teljes kényelmet biz-tosit a vendégeknek és ugy a lakások, miként az étkezés ára mérsékelve lett és jutányosnak tekinthető. A fürdővendégek az oda- és visszatárára vasuton Ungváron át egyharmad díj-levegőben részesülnek. Ungvárról Szobránczra jó bérkocsis közlekednek. Ezen páratlan gyógyvíz üvegekben több évig megtartja gyógyerejét, miért is azt a beteg otthon is sikerrel használ-hatja. Egy nagy láda 40 üveggel a fürdőben 7 frt, kisebb láda 20 üveggel 4 frt. A vízszállítási és vasuti kedvezményben részesül. Megrendeléseket a Fürdőigazgatósághoz kell ez-imezni. Budapest ezen viz csupán Édeskuty L.-nél kapható. Május 1-től június 15-ig és augusztus 15-től szeptember végeig 30 száztól leengedés. Fürdőorvosul a kerületi orvos, dr. Bussay ur, van megnyerve. Szobráncz, 1890. 4192 A fürdőigazgatóság.

Legjobb és Leghírnevesebb Pipe-re Holgypor La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Kwizda köszvényfolyadékja évek óta kipróbált háziszer esúz, köszvény és idegbajok ellen. Valódiilag csak az itt mellékelt védjegy-gyel. — Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerárban. Főletét Magyarország részére: Buda-pestben Török József gyógyszerárában. Egy üveggel 1 frt o. é. Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által: KWIZDA FERENCZ JANOS. osztrák cs. kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerárára Korneuburgban, Bécs mellett.

VÉGHLESI VERA-FORRÁS. Hazánk legtisztább, leg-olcsóbb és legjobb szén-savdus, égvényes savanyúvize. VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.) Mindig friss töltésben kapható a budapesti fórkattárban: Erzsébet-körút 56-ik szám alatt. Telephon-összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

VASÁRNAPI UJSÁG. 17. SZÁM. 1890. BUDAPEST, ÁPRILIS 27. XXXVII. ÉVFOLYAM. Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félévre - 3 • Külföldi előfizetőkhöz a postailag meghatározott vitáldij is csatolandó

ORBÁN BALÁZS. 1890—1890. SOKAN fognak ez országban őszinte részvétellel értesülni annak a férfinak a haláláról, a kinek neve e sorok fölött olvasható. Mert nem sok ember van az országban, a kinek személyes ismeretsége oly széles körökre terjedt volna ki, mint az övé. Irodalmi munkássága, politikai szereplése önmagokban is eléggé ismeretessé tették volna nevét. De Orbán Balázs valóságos különlegesség volt abban a tekintetben, hogy bejárta az országot egyik végétől a másikig, érintkezett az emberekkel s személyileg is megismertette magát. Mint hajdan a bugyó táblalibrák, a kik valamely politikai irány szolgálatában sorra járták a vármegyegyűléseket, azonképen látogatta ő képviselőválasztások előtt a kerületeket; megfordult minden faluban, szónokolt minden jelentősebb helyen s fíradhatatlannak mutatkozott a választási agitáció mezején mindenütt, a hol pártjának, a függetlenségi és 48-as pártjának, elveit terjeszteni, je-löltjeit támogatni kellett.

Orbán Balázs tökéletesen rá volt teremtvé erre a szerepre. Szép, daliás alakja, a régi ösökre emlékeztető jel-legzetes vonásokkal, hajlott sas orral, s hatalmas bajuszszal, párosulva a magyar öltözettel, melyet le nem tett soha, mindez kész ajánló levél volt számára a magyar nép előtt, mely szívesen hallgatta szavait s lelkesed-tett érte. Kitűnően tudott a nép nyelvén beszélni s mint népszónok mérhetetlenül fölötte állt a parla-mentí szónoknak.

De nemcsak külsejében volt szem-beötölő egyéniség; származása, élet-módja, ifju- és férfiri története, életének esodálatos viszontagságai, mindez oly alakká tette, mely méltán tarthatott érdeklődésre igényt. Anyai ágon Pécsi Simon erdélyi kanczellártól, a szombatosok fejétől származott. Nagypapa Mária Terézia magyar testőrségének volt egyik leg-daliásabb vitéze, ki e királynő ke-gyének köszönhette bárói címét és jószágait. Apja, b. Orbán János, hu-szárkapitány volt, a ki I. Napoleon

ellen harcolt, s ki szabadságra nagybátyjához, egy Dessewffy grófhöz jöven, ott beszeretett egy csodaszép tizenhat éves leányba, a kit nőül is vett. Anyja származásának homályos volta döntő lett a fiú élete pályájára, a mi következésképp tör-tént. Anyját ennek atyja, egy keleti származású konstantinápolyi kereskedő, Kassára adta egy elő-kelő leánynevelőintézetbe s mivel Kassától Stam-bulig, kivált a vasút előtti huszas esztendőkhöz messze volt, két évi tartásdíjt fizetve ki előre, haza indult, de ez utjában, mely Románián és Bolgárországon vezetett keresztül, nyomtalanul eltűnt s Perában, a konstantinápolyi városrészen visszamaradt neje csak husz év mulva tud-hatta meg, hogy a leánya hova lett. Ez, miután a fizetés elmaradt, kijött az intézetből s Des-sewffy grófnő vette magához, kivel az intézetben ismerkedett volt meg. Itt lett, mint említették, Orbán báronéva s majd három fiúnak és egy leány-nak anyjává. Arra a hirre, hogy Knechtel-Lopresti, asszony Perában a leányt keresi, Orbán János báró a negyvenes évek vége felé nejevel s másod-szülött fiával, Balázsszal, ki akkor másodéves jog-hallgató volt, lengyelfalvi birtokáról Konstanti-nápolyba indult; de mielőtt odaérkezett volna, anyósa elhunyt, a nélkül, hogy leányát láthatta volna. S mikor a székely család Konstantiná-polyba ért, az elhunyt anyós házaira, melyek-nek nagy értéket tulajdonítottak, a török kincs-tár, mint uratlanokra, már rá tette kezét. A házak és terjedelmes háztelkek iránt pört kellett indí-tani, mely addig húzódtok, míg Magyarországon kitört a forradalom, melynek hírére az akkor 18 éves Balázs Oláhországon keresztül haza felé indult, hogy a szabadságharcban részt vegyen. A határon azonban keresztült jutni nem tudott s így vissza-tért Konstantinápolyba, hol egy száz-ötven főből álló csapatot toborzott s azzal kísérle meg a hazájába jutást Szerbián keresztül. De már akkor a szabadságharcz le volt verve s a csa-pat szemben találkozott a Világostól menekülő magyarokkal. Újra vissza-tért tehát Konstantinápolyba, hol az emigránsok állandó vendégei voltak szülei házában. Hogy ily körülmé-nyek között az Orbán-család örökség igényeit a konstantinápolyi osztrák képviselőség nem igen támogatta, ön-ként értetődik. Balázs maga, mint a ki a katonakötelezettség alól ki-vonta magát s így haza lett volna tolonczolandó, egy angol hajóra me-nekült, mely Londonba vitte, hon-nan Jersey szigetére ment, a hol az emigráció ötani tagjai: Perczel, Mé-száros Lázár, Thaly Zsigmond, gróf Teleki Sándor, Louis Blanc, Hugo Victor társaságához csatlakozott, ki-nek fiaival benső barátságban élt. Az emigráció hátralevő idejét Konstan-tinápolyban töltö, hol sógora, a tor-dai születésű Velics Károly gyógyszer-rez, a ki nővérét elvette, időközben visszaporított az anyai hagyaték in-gatlanait. Mig azonban az anyait ke-restek, addig az apait itthon bizto-sítani elmulasztották. Az urbéri kár-pótlásban nem részesültek, s mikor

ORBÁN BALÁZS. Ellinger Ede fényképe után.